

HABARI

INFORMATION OM TANZANIA

57 årg

e-tidning?

Om du vill få tidningen snabbare och spara miljön, maila sten@svetan.org

Glöm ej!

Skicka en aktuell mail-adress till marthakente@yahoo.com så att vi kan informera om möten mm.

Nr 4/2025

Ur innehållet: Smakupplevelser, Ambassadörmöten, Astrid Lindgren på swahili, Valprotester.

TIDNINGEN HABARI

utges av
SVENSKTANZANISKA
FÖRENINGEN
SVETAN

REDAKTION **epost: habari@svetan.org**

Lars Asker, redaktör mobil 0705 852310
lars.asker133@gmail.com

Eva Löfgren mobil 0702 11 98 68
eva@diversity.se

Sten Löfgren mobil 0708 90 59 59
sten@svetan.org

PRISUPPGIFTER 2025

SVETAN-medlemskap inkl HABARI 300 kr

Familjemedlemskap inkl HABARI 350 kr

Medlemskap exkl HABARI 100 kr

Ungdomsmedlemskap 150 kr

Prenumeration HABARI 250 kr

Enstaka HABARI 50 kr

(Äldre nummer pris efter överenskommelse)

**Betala in korrekt belopp på SVETANs plusgiro
35 95 50-1 – ange på talongen vad det gäller.**

Ange även om eHabari eller papperstidning önskas.

Betalning med mobil via Swish: 1230-269-787

ÄMNESOMRÅDEN i tidigare HABARI

2/14 Konst och litteratur	1/20 Mensskydd, Nordiska skolan
3/14 NAOT, cykelsafari, swahilidag	2/20 Mkapas memoarer, UD-rapport
4/14 Jordbruk och industri	3/20 Hårmode, medicinmän, mm
1/15 Nätverksmessa	4/20 Valanalys, slavhandel, Tumaini
2/15 Zanzibar	1/21 Digital entreprenör mm
3/15 Forskningsamarbete	2/21 Magufulis död, Ndugu, Ekänger
4/15 Valet	3/21 Scania-Ursus-Kibaha
1/16 Valanalys	4/21 Nobelpris, Stig Holmqvist, JOHA
2/16 Ungdomar och framtiden	1/22 Revision, Gurnah, Sahlberg död
3/16 Partnerskap för lokal demokrati	2/22 Tingatinga jubileum
4/16 Blandat	3/22 Ushirika wa Neema, Udomas tid
1/17 Volontärbete	4/22 Songo Mnara, Leakey, Bi Ubwa
2/17 Swahili	1/23 Tanzaling, Sinti bin Saad, Tusker
3/17 Rättsväsende	2/23 Tysk kolonial historia, Sidis
4/17 Turism	3/23 Help to help, Tumaini, Olstad
1/18 Sexuell och reproduktiv hälsa	4/23 Tvättsvamp, Zanzibar, Mission
2/18 Handkapp, hälsa mm	1/24 Camping med Iringa Girls mm
3/18 Svetans 50 årsjubileum	2/24 Tumaini, Mkomazi, Ihushi
4/18 Religion	3/24 Joan Wicken, SGR-järnvägen
1/19 Tanzaling, Sten Rylanders tal	4/24 Rufiji, Malari, ELCT Roadtrip
2/19 Kultur: Tingatinga, Makonde...	1/25 Tjuvskytte, Nostalgiresa, Media
3/19 Grindar som statusmarkör	2/25 Tumaini, Biståndet, Rufiji
4/19 Kibaha 50 år	3/25 Swahili, Handeni-skola

Eftertryck eller utdrag ur artiklar får endast ske med författarens tillstånd.
Citera oss gärna, men ange källan!

Omslagsfoto: Restauranten Living Foods Corner utanför Tumaini Center
i Bukoba. Foto: Jeanette Olsson.

Flyeralarm AB, Stockholm 2025, ISSN 0345437
Tryckt på miljövänligt papper

sid 2 - Habari 4/2025

SVETAN

www.svetan.org
[www.facebook.com/
SvenskTanzaniska](https://www.facebook.com/SvenskTanzaniska)

Postadress:
c/o Martha Kente Andersson
Smögengatan 20
416 74 Göteborg

STYRELSE

Jeanette Olsson, ordförande
msjeanetteolsson@hotmail.com

Martha Andersson, kassör
marthakente@yahoo.com

Seynab Haji, sekreterare
seynab.haji6@gmail.com

Rehema Prick, ledamot
rehema.prick@telia.com

Linus Dunkers, suppleant
linus@dunkers.nu

Lars Asker, ledamot Habari
lars.asker133@gmail.com

Kulturutskottet:

Hans Persson, ledamot
hansgpersson@gmail.com

Eva Åhlén, ledamot
evaahlen53@gmail.com

LOKALREPRESENTANTER

Erland Hillby
Herrhagsv 190, 752 67 Uppsala
tel 076 820 70 59

Gunilla Lundahl
Föreningen Tandala
Nöbbelövs Torg 29, 22652 Lund
tel 076 866 60 39

Rehema Prick
Franks gata 8, 45772 Grebbestad
tel 070-732 20 21

Ta gärna kontakt med en lokalrepresentant om du t.ex. vill veta mer om Tanzania, undrar över hur det är att arbeta där eller vill få tag i någon som kan komma och prata om Tanzania. Vill du bli lokalrepresentant ta kontakt med ordföranden!

STÖDPROJEKT

Tumaini Children's Center

Kontaktperson Jeanette Olsson
<http://futurewithhope.se/tumaini/>
Bankgiro 552-8161

Tanzanias ambassad

Tel 08732 24 30 /31
Näsby Allé 6, 183 55 TÄBY
epost: mailbox@tanemb.se
www.tanemb.se

Redaktörens spalt

Denna Habari bjuder omväxlande läsning med betoning på böcker, bl a om Astrid Lindgren på swahili och en bok med intressant historia, *Sia bor på Kilimandjaro*.

Det märkliga baobabträdet har fått en mäktig bok och Nyerere ett mastodontverk.

Vi har med intervjuer av både Sveriges ambassadör i Tanzania och Tanzanias ambassadör i Sverige.

Den senare, Mobhare Matinyi, hade vi planerat ett möte med, Svetans höstmöte, några veckor efter valet i Tanzania som är utsatt till den 29 oktober. In i det sista inför pressläggningen av Habari har det inte lyckats att pussla ihop ett datum då ambassadören kan och vi kan hitta en lämplig lokal. Håll utkik vår hemsida och Facebook

Helena Stigson och Gunilla Widstrand besökte nyligen "vårt" gatubarnsprojekt Tumaini i Bukoba för uppföljning och för att förbereda slutrapport till Forum Civic, samt för att planera för budgetneddragningar till följd av att vi i nuläget inte längre kommer att få Sidastöd via Forum Civ.

Omläggningen av det svenska biståndet och regeringens ingripanden gör läget osäkert och svårt för många organisationer.

Ifrån sitt besök har Helena och Gunilla gjort ett trevligt reportage om sina smakupplevelser.

Rekognoseringsflygningen 1920 från Kairo till Kapstaden som slutade med en krasch i Tabora skrev jag om i min förra spalt. Till denna Habari har vi fått in mer material än vi får plats med så den historien får vänta och kanske det kan komma mera input under tiden.

God läsning och God Jul och Gott Nytt År.

Lars Asker

Smakupplevelser i Tanzania

Att resa handlar inte bara om platser och människor – det är också en upptäcktsfärd i smakernas värld.

Här delar vi med oss av tre minnesvärda favoriter: Chapatin i Bukoba, Anithas läskande passionsfruktsjuice och en småkaka från Zanzibar smaksatt med passionsfrukt.

Text och foto: Gunilla Widestrand och Helena Stigsson

Bästa chapatin i Bukoba finns vid Living Foods Corner

En ständig ström av människor på motorcykel, cykel och gående stannar till vid den lilla gaturestaurangen, lämnar över en slant och får en chapati i handen. Alla som handlar intygar att det är stans bästa chapati så vi frågar Vumelia vad som är hennes hemlighet. Hon berättar att hon använder lite vaniljextrakt och gärna mjölk istället för vatten vilket förmodligen är vad som gör den extra god att äta som den är, utan någonting till. Annars är det vanligt att chapati äts till lunch eller middag med bönor, köttgryta eller grönsaker.

En dag får vi vara med och baka och som vanligt har Vumelia ett leende på läpparna och hanterar flera kunder samtidigt som hon visar oss hur man sätter degen och bakar ut bröden. Vumelia var den första flicka som fick stöd från Tumaini och hennes restaurang ligger precis vid entrén till Tumani reception center. Förutom chapati

serverar Vumelia lunch och hon erbjuder en rätt varje dag.

Har du möjligheten att besöka Bukoba rekommenderar vi starkt ett besök på Living Food Corner. I annat fall kan du testa att baka efter Vumelias recept som hon generöst delat med sig av.

Ingredienser:

- 600 gram vetemjöl
- 1 msk rumsvarmt margarin eller olja
- 1 tsk salt
- 1 msk råsocker
- 1 tsk vaniljextrakt
- Ca 2 dl mjölk (eller vatten)
- Olja, exempelvis solrosolja, till utbakning och gräddning

Gör så här:

Häll mjöl i en bunke, gör en grop mitt i mjölet där du tillsätter margarin, salt, socker och vaniljextrakt

Börja knåda samman ingredienserna och tillsatt vätskan successivt tills du får en smidig deg.

Låt degen vila i ca 10 minuter under bakhanduk

Stjälp upp degen på mjölat bakhord och kavla till en tunn rund kaka.

Pensla kakan med lite olja och skär sedan 6 remsor som rullas som "kanelbullar". Att rulla remsorna gör att chapatin blir mjuk och i flera lager, typiskt för Bukoba. Låt dessa vila i ca 10 minuter.

Kavla ut ämnena till tunna runda kakor och grädda dem. Vumelia bakar över öppen eld men det fungerar att grädda i en stekpanna. Grädda ca 1 minut på varje sida

och tryck en träsliv eller liknande mot ytan på kakan för att göra den mjukare. Vumelia pressar också ihop brödkakan lite lätt med händerna när den är klar så att ytan spricker och blir extra fräsigt.

Bryt eller riv den nygräddade chapatin i bitar. Ät och njut!

Passionsfrukt – den lilla frukten med stor smak

Passionsfrukten ser kanske oansenlig ut på utsidan, men innanför döljer sig en explosion av smak! Den sötsyrliga, tropiska smaken gör den perfekt till juice, bakverk och som del i en fruktsallad där den blir pricken över i:et.

Passionsfruktsjuice

Vi frågar Anitha, som arbetar som sekreterare inom Tumaini, om hon kan göra sin passionsfruktsjuice till oss. Hon har bjudit på juicen vid tidigare besök och smaken har etsat sig fast som en favorit. Här kommer hennes recept:

Ingredienser:

- 5–6 mogna passionsfrukter
- 1 liter vatten
- 1 stjälk citrongräs (bankad med knivens baksida)
- 1–2 cm färsk ingefära (skalad och riven)
- 2–3 msk råsocker (justera efter smak)

Gör så här:

Dela frukterna och skrapa ur fruktköttet i en mixer. Häll i vattnet, ingefäran och citrongräset och mixa till en juice. Sila genom en finmaskig sil om du vill ha en slät juice och tillsätt socker efter smak.

Vi hoppas att Anithas recept på passionsfruktsjuice blir en favorit även för dig!

Småkakor från Zanzibar

På Zanzibar serverades vi en kaka som är syrlig, söt och tropiskt på samma gång - den formligen smälter i munnen. Vi bad om receptet och Issa delar med sig och ser stolt ut när vi berättar att vi kommer publicera hans recept i Habari.

Så här gör du Issas kakor med passionsfrukt.

Ingredienser:

- 400 gram margarin
- 200 gram råsocker
- 1 ägg
- 600 gram vetemjöl
- 250 gram passionsfrukt
- 70 gram socker

Gör så här:

Sätt ugnen på 180 grader.
Rör ihop margarinet och råsockret tills det blir poröst.

Tillsätt ägget och rör i vetemjöl lite i taget tills du får en mjuk men inte kladdig deg.

Kavla ut hälften av degen och lägg den i en smord form.

Koka passionsfrukt och socker till en syltliknande fyllning. Låt svalna något.

Bred ut fyllningen över degbotten.

Rulla resten av degen till remsor och lägg dem som ett galler över fyllningen.

Grädda i 180 grader i ca 10–15 minuter eller tills kakan fått fin färg och känns genomgräddad.

Låt svalna och skär i rutor.

Kanske är det dags att låta passionsfrukten få lite mer utrymme även i vårt svenska kök.

Författarna och reskamraterna Helena Stigsson och Gunilla Widstrand.

Gurnah i Kulturhuset

Den 23 oktober gästade Abdulrazak Gurnah Kulturhuset i Stockholm för att lansera sin senaste roman *Stöld (Theft)*, en berättelse om tre unga människors kamp för en framtid i 1990-talets Tanzania. Detta samtal hölls med Kulturhusets Pontus Kipowski.

Abdulrazak Gurnah (född 1948 i Zanzibar) fick sitt internationella genombrott med *Paradiset*, som nominerades till Bookerpriset. Han bor i London och tilldelades 2021 Nobelpriset i litteratur "för att kompromisslöst och med stor medkänsla ha genomlyst kolonialismens verkningar och flyktingens öde i klyftan mellan kulturer och kontinenter". *Stöld* är hans femte roman på svenska.

Samtalet på Kulturhuset inleddes med att Gurnah berättade om barndomen och hur det var att växa upp på Zanzibar. Han mindes tiden som en lycklig period. På den tiden fanns det bara en radiokanal och i favoritprogrammet kunde man önska sig musik. Musiken spelade en stor roll för honom på den tiden. Han gick i en koranskola, där fanns en annan typ av musik med hymner och bön. Han pratade om taarabmusiken som är influerad av musiktraditioner från bl.a. Egypten och Mellan Östern.

Vad gällde läsning och skrivning så fanns det inte mycket att läsa i hans hem. Hans mor var analfabet och hans far var en hårt arbetade man som inte ägnade så mycket tid åt att läsa. Gurnah kunde bara läsa det som fanns tillgängligt på skolan där han gick. Läroplanen på skolan var från

England och det innebar att de böcker som fanns på skolan var mestadels av brittiska författare ex Charles Dickens, Robert Stevenson m fl. men i hans farbrors hem fann han bl.a. *Anna Karenina*.

Konversationen fortsatte sedan att kretsa runt tiden då Zanzibar blev självständigt från Storbritannien år 1963. Den nya regimen blev dock kortlivad, revolutionen ägde rum 1964. Detta uppror krävde många liv och många människor fängslades. Skolorna stängdes ner. Hans farbror som var polis fängslades. Det var då Gurnah bestämde sig för att lämna Zanzibar. Tillsammans med sin bror reste de till England för att fortsätta att studera. Deras far betalade biljetten och vid ankomsten till England bodde de hos en kusin. som där höll på med sin doktorsavhandling Det var en svår tid för honom men det viktigaste var att kunna fortsätta att studera. Han började då också att skriva, om vad han hade lämnat bakom sig och vad som hade hänt.

Avslutningsvis kom samtalet här in på minnets betydelse för skrivandet. Han menade att man inte kan ändra sina minnen men man kan återuppleva dessa och komma på fler minnen. De är så hans böcker och romaner kommer till. Gurnahs skri-

Gurnah signerer "Stöld" på Kulturhuset. Lägg märke till bordduken med Plattanmönster och glasobelsk.

vande är influerad av hans egna eller omgivningens minnen och erfarenheter. Alla hans romaner bygger på något minne som kommer upp och som han vill utforska vidare. Han analyserar och utvärderar sin förståelse av en händelse. Och det är så som t.ex. *Stöld* kom till. Intrigen i boken bygger på ett minne från hans barndom, hur en god vän till honom blev orättvist dömd för stöld och blev avskedad från sitt jobb. Minnet från den här incidenten gick Gurnah och bar på länge. Det var en sådan enorm orättvisa och Gurnah undrade ofta hur det gick i livet för hans vän.

Det var ett mycket intressant samtal och Gurnah visade på mycket humor. Efter samtalet gick Gurnah till foajén där han signerade sina böcker.

Text och foto: Eva Åhlén

Recension av "Stöld"

Theft, en ny bok av Gurnah! Jag läser om den i DN och den får inga lysande recensioner. "Den griper inte tag i en" skriver Ingrid Elam. Jag köper den ändå och sträckläser den.

Jag älskar alla detaljer som Ingrid Elam tyckte var tråkiga och tjatiga - för jag känner så väl igen allting. Det här är nog en bok för de redan invigda.

Den handlar om tre ungdomar Karim, Badar och Fauza som växer upp på Zanzibar under olika villkor men vars öden knyts ihop. Badar växer upp i en familj som inte är hans egen. Han vet inte vem hans far är och hans släktingar vill inte ta hand om honom. Även Karim växer upp utan att känna sin far och bor hos sina morföräldrar. Mamman har en ny familj. Fauza växer upp i en traditionell familj med en mamma som ständigt är orolig.

Karim är duktig i skolan och får möjlighet att läsa vidare även på universitet i Dar es Salaam. Badar å sin sida är också duktig i skolan men får bara höra hur värdelös han är av sina styvföräldrar och styvsys-

kon. Efter klass sju måste han lämna sin styvfamilj och arbeta som "passopp" hos en välbärgad familj. Det är hos Karims mor och styvfar och Karim och Badar blir vänner även om Karim oftast är i Dar es Salaam. Även Fauza är en duktig elev. Hon hade epilepsi som riktigt liten och hennes mamma är alltid orolig att sjukdomen ska komma tillbaka. Fauza och Karim ses då och då eftersom de bor nära varandra och tycke uppstår. På traditionellt vis träffas föräldrarna och det bestäms att Karim och Fauza ska bli ett par.

Badar är något av en huvudperson. Hans goda huvud och hans vänliga karaktär gör att han klarar sig bra trots en jobbig start i livet. Bokens titel *Theft* syftar på flera händelser. Baders far är bror till Karims farfar Othman och de bodde i samma hus men Badars far stal pengar av familjen och

försvann. Badar vet inget om detta men det är därför Badar får arbete hos Karims familj. "Uncle Othman", som Bader kallar honom, tycker inte om Bader och vid ett tillfälle anklagar han Bader för att ha stulit. Alla andra förstår att det är helt fel men Badar måste lämna familjen och börja arbeta på ett turisthotell i Zanzibar town. En tredje händelse som jag också förknippar med stöld är när Karim blir förförd av en snygg volontär från Danmark. Hon ville ha ett spännande äventyr men Karims äktenskap havererar.

Boken utspelar sig från revolutionen 1964 till 1990-talet då Zanzibar blir en turistmagnet. Alla olika miljöer, människor och relationer beskrivs mycket detaljerat och jag ser allt framför mig. Trots att mycket har hänt i världen så har inte människor, värderingar och livsstil ändrats särskilt mycket. Kanske är det nostalgi som gör att jag gillar boken? Jag tror att Habaris läsare skulle uppskatta den.

Eva Löfgren

Möte med vår Tanzania-ambassadör

Den 1 september samlades ca 20 medlemmar i Solidaritetshusets bibliotek för att lyssna på vår svenska ambassadör i Tanzania, Charlotta Ozaki Macias. Hon var hemma på semester efter tre år i Tanzania. Hans Persson och Eva Åhlen från styrelsen höll i mötet och hade ordnat god förtäring.

Charlotta har en gedigen erfarenhet inom UD och har varit ambassadör i ett antal asiatiska länder. Tanzania är hennes första stationering i Afrika. Hon har även arbetat med migrationsfrågor inom EU. Som framgång av hennes namn har hon halv-japansk bakgrund.

Efter en presentationsrunda kommenterade hon att det var en mycket kunnig och erfaren publik så hon ville gärna ha en dialog och fokusera på vad gör vi idag och hur ser det ut inför framtiden. I publiken fanns trogna medlemmar såsom Gunbritt Andersson, Lennart Wohlgenuth och Stig Holmqvist för att nämna några.

Sverige har ett över 60 år långt biståndssamarbete med Tanzania. Det nuvarande biståndet fokuserar bl a på:

- Mänskliga rättigheter, demokratifrågor och jämställdhet
- Utbildning
- Klimat och miljö
- Inkluderande ekonomisk utveckling

Allt utvecklingsarbete är i linje med Agenda 2030. Från att på 80-talet haft 80% av utvecklingsbudgeten finansierad av bistånd är andelen bistånd idag endast 8%. Men lånefinansieringen är stor, i oktober 2024 var statsskulden 40% av BNP. I Sverige ligger statsskulden på drygt 30% av BNP, och IMF:s krisnivå ligger på 55% av BNP.

Några projekt som Sverige stödjer är:

- Rehabilitering av vattenkraftverket i Hale (600M SEK)
- Projekt som stödjer havsbruk och klimatsmart jordbruk (50M SEK)
- Alternativ till kol vid matlagning, stöd till kvinnors företagande (108M SEK)
- Stöd till miljöstyrning och utveckling av ekologiska system. (27M SEK)

Vår Tanzania-ambassadör Charlotta Ozaki Macias vid mötet.

Sverige stöder utvecklingen av Tanzania's Standard Gauge Railway (SGR) där företaget som Volvo Group, Epiroc och Hitachi Energy hjälper till. Med det nya tåget åker man idag från Dar till Dodoma på 3½ timme. Tazarajärnvägen går knackigt men Världsbanken och Kina hjälper till med rehabilitering.

Projektet med alternativ till kol och ved vid matlagning har många positiva effekter. Barnadödligheten minskar, mindre hälsoproblem för de matlagande kvinnorna och flickor blir inte överfallna och våldtagna när de är ute och hämtar ved. Fortfarande är gas inget alternativ för den fattiga befolkningen.

Det svenska biståndet till Tanzania är på 300 M SEK och har minskat med 46% sedan tre år då vi bytte regering.

Föreläsningen blev mer av frågor och samtal där ibland publiken hade svaren. Vi var dock alla imponerade, tror jag, av Charlottas stora kunnande och engagemang i alla frågor rörande Tanzania. Någon i publiken frågade om hur Tanesco fungerar idag. Charlotta menar att det finns ett starkt och välutbildat ledarskikt men att mellan-skiktet är svagt.

Vilka svenska företag klarar sig? De stora företagen typ Ericsson, Scania, Sandvik överlever men mindre företag har problem. Idealisterna – små företag som varit där länge drar sig fram inom t ex turism och restaurang. Alla företag slåss med skattemyndigheter. Det är fortsatt mycket byråkratiskt och ett stort problem med korruption. Svenska företag har konkurrens bl a från kinesiska företag. Mama Samia har åter välkomnat Kina, Magufuli var mer negativ. Svenska företag vill gärna ha stöd

från SIDA för att klara konkurrensen. Nu finns det en ny biståndsgaranti från EKN, Exportkreditnämnden.

Vi kom in på den känsliga frågan om valet. Politiska partier i Afrika som varit vid makten sedan frigörelsen är livrädda för att inte få sitta kvar. Det gäller t ex Mocambique, Uganda och Tanzania så valutgången är given. Charlotta menar att vi måste lära oss att förhålla oss till att samarbeta med ännu inte demokratiska länder.

Vid en fråga om de olika religionerna så är idag ca 60% kristna (lika många katoliker som protestanter), och ca 30% muslimer. Det finns ingen stor konfliktyta mellan kristna och muslimer.

Hur går det för Zanzibar? Det går ganska bra mycket tack vare turismen. Men turismen gynnar inte bara lokalbefolkningen utan många som arbetar inom turistindustrin kommer från fastlandet. Befolkningsökningen på Zanzibar är högre än på fastlandet vilket kan bli ett problem. Utbildningsnivån är lägre och korruptionen mer omfattande.

Ambassaden har startat ett Alumninätverk för studenter som har bott, studerat eller praktiserat i Sverige. Nätverket ger ambassaden råd i frågor om olika event och hur de ska nå ut i olika sociala medier till ungdomar.

Hur är det med kulturutbytet? Vi har inget kulturbistånd längre men ambassaden samarbetar med föreningen Selam som arbetar för att synliggöra kulturella minoriters kulturuttryck. De nordiska ambassaderna samarbetade kring Nordic Jazz Festival i maj i Dar tillsammans med Selam.

Mot slutet av mötet berättade Gunbritt Andersson om den jubileumsskrift om Barbro Johanssonskolan som Stig Holmqvist skrivit. Stig hade även med sig ett antal exemplar av boken *På väg till presidenten* som han delade ut.

Eva Löfgren

Ambassadören med Gun-Britt Andersson, Stig Holmqvist, Hans Persson och Minou Fuglesang.

Intervju med Tanzanias ambassadör

Eva och Sten Löfgren fick i uppdrag att för Habaris räkning intervju Tanzania's nye ambassadör Mobhare Matinyi. Han har bara varit i Sverige några månader men verkar redan ha funnit sig väl till rätta. Intervjun skedde på swahili men ambassadören vill gärna lära sig svenska. Här följer en sammanfattning av vad som sades.

Vi började med en presentation av oss och Svetan: Vi arbetade för SIDA's Fredskår i Tanzania 1972-75, som lärare i matte och fysik på Tanga Secondary School. Vid hemkomsten blev vi medlemmar i Svetan, en vänskapsförening som nu hunnit bli nästan 60 år. Därefter var det ambassadörens tur:

- Tanzanias ambassadör ansvarar inte bara för Sverige utan har även fått de andra nordiska länderna och Estland, Lettland, Litauen samt Ukraina på sin lott, totalt nio länder. (En resa till Kiev med tåg från Polen är inplanerad.) Vänskapen mellan Tanzania och de nordiska länderna har varat i nästan 60 år och därför var det en ära att av presidenten bli utsedd till ambassadör här.

- I juni träffade ambassadören kungen och blev ackrediterad i Sverige. Första arbetsmötet var med Diana Janse, statssekreterare hos bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa. Han förklarade då att Tanzania framför allt var intresserat av utökad handel, turism och investeringar samt samarbete inom områden där svensk teknologi var ledande. Han noterade även att Sverige var ett av de ledande länderna när det gällde innovationer. I augusti träffade han även utrikesminister Maria Malmer Stenergard.

- Innan han blev ambassadör var Mobhare Matinyi regeringstalesman vilket innebar mycket kontakt med massmedia och regeringsföreträdare på olika nivåer. Detta passade honom bra eftersom han tidigare jobbat som journalist. Han har också varit chef för Temeke-distriktet i Dar, Mkuu wa Vilaya, – också ett stort jobb eftersom Temeke har över en miljon invånare.

- Mobhare Matinyi föddes i Tarime i Mara-regionen men senare flyttade familjen till Dar es Salaam, där hela hans utbildningen fram till Form 6 skedde. Efter det studerade han i Indien och senare även i USA, där han också arbetat som swahililärare och utbildare för utrikesdepartementet. Åter i Tanzania undervisade han på diplomathögskolan och försvarshögskolan. Han har även arbetat inom SADEC och i Kongo Kinshasa. Han har tidigare erfarenhet av många länder men är i Sverige för första gången.

- Om skälen till att just han skickats som ambassadör till Sverige tror han att det

handlar om hans tidigare erfarenhet av diplomati samt att hans arbete som regeringstalesman gett honom en unik insikt i vad landet behöver, både nationellt och ute i regionerna.

- På frågan om hur Tanzania klarar av att biståndet från USA och Europa inklusive Sverige har minskat kraftigt svarar ambassadören att USAs nästan totala biståndsstopp var en chock. Biståndsminskningen från Europa hade han större förståelse för då skälet ofta var att man måste satsa med på försvar och säkerhet med tanke på konflikten med Ryssland. Men minskningen av biståndet innebär inte att utveckling stoppar, de drabbade länderna har stora egna resurser. Ett exempel är att regeringen i nuvarande budget avsatt medel som gör att hälsoprogrammen kan fortsätta trots nedskärningarna i stödet utifrån. Sverige och Europa har ju stora problem med Ryssland, efter dess invasion av Ukraina.

- *Hur ställer sig Tanzania i konflikten mellan Ryssland och Ukraina?*

- Ambassadören understryker att Tanzania alltid strävar efter fred. Som exempel säger han att man bidragit med fredsbevarande trupp i Mocambique, Congo, Sudan och hjälpt Ugandas folk att bli av med Amin. I Ukraina-fallet tar man inte ställning utan uppmanar bägge parter att börja förhandla under FNs ledning.

- *I samtalet med Sveriges ambassadör i Tanzania Charlotta Ozaki Macias nyligen diskuterade vi hur de partier i Afrika som genomfört frigörelsen från kolonialmakterna har svårt att lämna ifrån sig makten. När kommer CCM att bli redo att dela makten med oppositionen?*

- Ambassadören svarar att inga regeringspartier vill lämna ifrån sig makten. I länder

som Zambia, Botswana och Sydafrika där oppositionen kunnat dela makten beror det enligt honom på att dessa länder haft flera olika partier tidigare. I Tanzania hade man från början endast ett parti, TANU, som senare blev CCM. Då flerpartisystemet infördes 1992 var det enligt opinionsundersökningar bara 20% av befolkningen som tyckte det var en bra idé. Fortfarande har CCM stort stöd ute på landsbygden. Oppositionspartierna är fortfarande dåligt organiserade.

- *Följdfråga: Om nu stödet för CCM är så stort, och oppositionspartierna så dåliga, varför inte sluta med att trakassera oppositionen, och börja räkna alla röster vid valen?*

- Ambassadören betonar att de åtgärder som vidtagits mot opposition och kritiker av regeringen har stöd i lagen. Och han kan inte medge att valen inte gått rätt till. Han medger dock att vissa övergrepp skett av tjänstemän inom delar av administrationen som regeringen inte har direkt kontroll över, detta kan ske i alla länder.

- *Följdfråga: Lagstödet för olika ingripanden, som orsakat kritik, kommer till stora delar från den konstitution som kolonialmakten England lämnade efter sig. England ville ju absolut inte veta av någon opposition. Hur går det med arbetet på en ny konstitution?*

- Ambassadören menar att den konstitution som engelsmännen lämnade efter sig har förbättrats, men arbetet fortgår. Vi måste komma ihåg att Tanzania är en ung demokrati, inte 300 år gammal som den svenska.

Avslutningsvis säger ambassadören att han gärna kommer på Svetans höstmöte och pratar om valet.

Tanzanias ambassadör Mobhare Matinyi med intervjuarna Eva och Sten Löfgren.

Astrid Lindgren på swahili

I år uppmärksammas att det är 80 år sedan Astrid Lindgrens *Pippi Långstrump* kom ut. Lars Asker undersökte vilka av hennes böcker som översatts till swahili. Bilderboken *Vår i Bullerbyn* var den enda han hittade. Han hittade dock *Sia bor på Kilimandjaro* som visade sig vara ett intressant fynd.

Det visade sig att 80-årsjubileet främst förs fram av förlaget Raben & Sjögren och inte omnämns på Astrid Lindgrens sällskapets, Astrid Lindgren AB:s, förlagets och div andra hemsidor, inklusive Wikipedia.

”Pippi 80 år kommer att uppmärksammas med bland annat kalas på Skansen, en ny föreställning på Junibacken och jubileums-material till alla bibliotek, förskolor och skolor som vill fira Pippi.”

Från Astrid Lindgrens sällskapets hemsida: ”Utan jämförelse är Astrid Lindgren Sveriges mest översatta och internationellt spridda författare. Räknar man efter antalet översättningar av texten som gjorts till andra språk (eller dialekter) så blir siffran i januari 2019 imponerande 111 stycken.”

Bland afrikanska språk hittar jag swahili, somaliska, tigrinja och afrikaans.

Varför saknas översättningar?

Att inte fler av Astrids böcker översatts till swahili kan ha flera förklaringar.

- Under Astrids produktiva tid var swahili inte ett stort språk, det är först på 2000-talet som det fått en stor internationell spridning och status. Likaså var läskunnigheten låg även om Tanzania satsade mycket på skolor och vuxenundervisning efter självständigheten.

- Kanske Raben & Sjögrens copyright-policy gör kostnaderna svåröverstigligena?

- Läskulturen i de flesta länder i Afrika är svag. Det avspeglar sig bl a i att det i hemmen finns mycket få böcker och att bokhyllor är sällsynta.

Man kan dock undra över att ingen av alla svenska bibliotekarierna som arbetat i Tanzania har tagit några initiativ till översättningar. Sverige har stött inrättandet av allmänna bibliotek över hela Tanzania.

Det fanns till och med en läs-/barnboks-satsning (Children’s Book Project) som fick svenskt stöd.

Vår i Bullerbyn

Den tunna bilderboken *Vår i Bullerbyn* kom ut med parallelltext på engelska och swahili 1967. *Springtime in Noisy Village/Vuli kuingia katika Kijiji cha Makelele*.

Bokens format är något kortare liggande A4-format på bara 18 sidor, med välkända teckningar av Ilon Wikland. I KB:s Libriskatalog står hon som både illustratör och författare. Boken är enbart klassificerad som engelskspråkig. Det framgår inte vem som översatt varken till engelska eller swahili.

Exemplaret på Svenska Barnboksinstitutet har påskriften ”Skänkt till Svenska Barnboksinstitutet av Kooperativa Kvinnogillet. 1:sta exemplaret av *Vår i Bullerbyn* på swahili.” Det kan tyda på att var kvinnogillet som tagit initiativet till utgivning.

Den svenska Kooperationen började tidigt stödja och samarbeta med Kooperationen i Tanzania.

Ordet buller i Bullerbyn har för mig inte den negativa klangen som buller fått i nutid med bullerproblem. Jag tänker på talesättet ”Med buller och bång” ex vis när en cirkus kommer till stan eller när en clown gör entre på cirkus. Swahilordet kelele har för mig också en negativ klang. Jag vände mig till professor Abdullaziz Lodi för en bättre översättning och fick följande svar:

buller av barn, (skratt, skrik, oväsen m.m.) heter *utotoro* på swahili. *Barn i Bullerbyn* skulle jag översätta som *Watoto wa kijiji cha utotoro*. Ordet *barn* finns med i *utotoro* som grundform. Infödda swahilier skulle fatta det utan problem.

Sia bor på Kilimandjaro

Anna Riwkin-Brick (1908-1970) är en av Sveriges mest uppmärksammade fotografer. Hennes verksamhet sträcker sig över fyra världdelar och lika många sekler. Hon föddes i en judisk familj i Ryssland och kom till Sverige 1915.

Med journalisten Elly Jannes for hon 1942 för tidningen *Vi* till lappmarken för ett reportage om en sameby. Av reportagen blev det också två fotoböcker samt en liten barnbok som skulle bli en klassiker, *Elle Kari* från 1951.

Många av Habaris läsare känner till Elly Jannes för hennes två böcker om Tanzania:

- *På väg till Ujamaa*, (foto Elle-Kari Höjeberg), 1972.

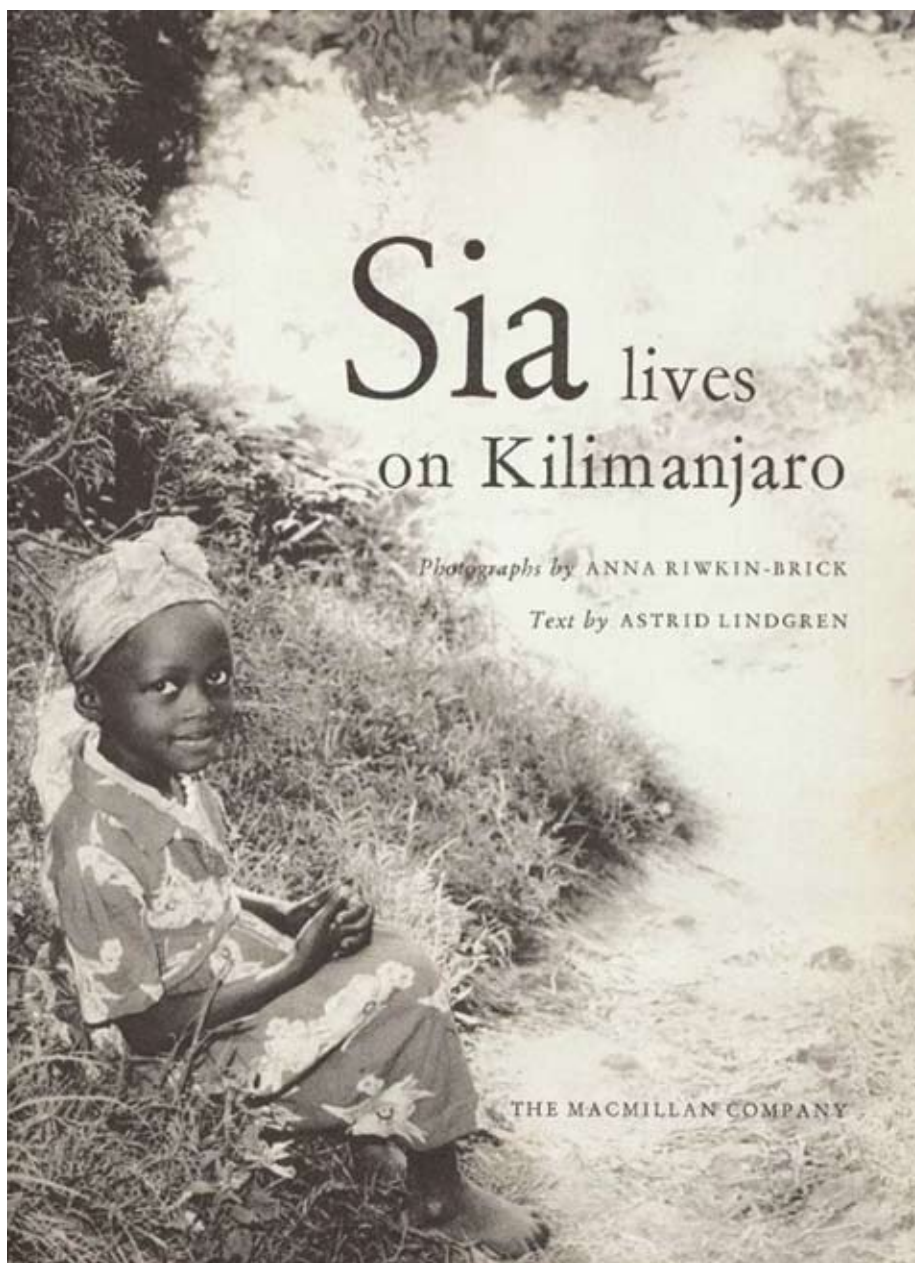
- *Människor i Tanzania* (foto Elle-Kari Höjeberg) 1974

I början specialiserade Anna sig på dans-, teater- och porträttfotografi, men övergick till reportageböcker och är mest känd för sina bilderböcker om barn i olika länder. De utgavs ingående i den FN-stödda serien *Children’s Everywhere*

År 1956 kom barnbilderboken *Eva möter Noriko-san* vilket var hennes första samarbete med Astrid Lindgren. Tillsammans skulle de ge ut nio böcker varav *Sia bor på Kilimandjaro* kom 1958. Den har översatts till sju språk varav den senaste på swahili 1997 med en udda tillkomsthistoria.

Böckerna är i format 17 x 21 cm med hårda pärmar och vanligen med ett 40-tal sidor med foton på varje sida. Pappret tyvärr inte det bästa för fotografier.

Astrid reste inte med Anna till olika länder, med något undantag, utan skrev de korta texterna efter Annas berättelser. På hemsidorna som nämns i början av denna artikel står inget om Astrids samarbete med Anna och bokserien X bor i Y.

Anna och Astrid höll kontakten med Sia, som heter något annat, och ordnade så att Sia fick studera till läkare i Sverige och kom att forska om HIV.

Mer om *Sia bor på Kilimandjaro* på nästa sida i Habari.

På Svenska Barnboksintitutet finns *Sia anaishi Kilimanjaro* på swahili. En mycket anonym utgåva utan utgivare, tryckare, tryckår eller översättare.

Boken har kompletterats med en bokpresentation och presentationer av Anna och Astrid. Dessutom har tillkommit 17 sidor om Chagga Local Government och dess prestationer. Lite av en hyllingsskrift över Chagga Local Government under det brittiska styret och Paramount Chief Marealle II.

Chief Marealle II

Under det brittiska styret var chaggafolket på Kilimajaro indelat i fyra hövding-dömen. Thomas Lenana Marealle II (1915 – 2007) från Marangu valdes till Paramount Chief (Mangi Mkuu) 1952. Han var välutbildad och hade högt anseende. Under hans ledning gjordes stora framsteg. Det bördiga Kilimajaro var en välmående och välorganiserad del av Tanganyika. Bland annat på grund av ett välorganiserat bevattningssystem.

Mellan åren 1952 till 1958 firade man Chaggadagen med ett stående dagsprogram återgivet i boken, innefattande bland annat gåvor till alla sjukhuspatienter.

Berättelsen om Sia som olovandes tar sig till firandet och får träffa Marealle grundar sig på en verklig händelse.

Även Anna och Astrid omnämns liksom Sias studier till läkare.

En redovisning av vad som spenderats på vägar, broar, sjukvård och skola 1952-1958

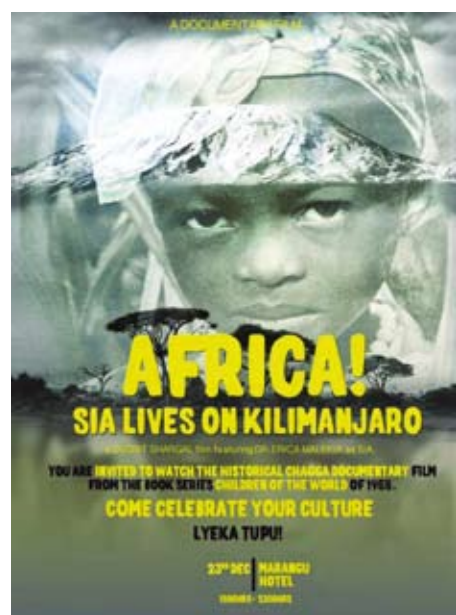
Drottning Elizabeth med Thomas Marealle 1962.

ingår. Det finns en hel del foton, tyvärr håller de väldigt dålig skärpa.

Av förordet framgår att boken gavs ut 1997. Förmodligen på Marealles initiativ som piratkopierad faksimilutgåva med de ovan beskrivna tilläggen.

Strax innan självständigheten 1961 avgick Marealle då han inte alls var inne på samma linje som Nyerere och hans socialistiska Ujamaapolitik. Innan pensionering arbetade han för FN och som diplomat.

Lars Asker

Sia lives on Kilimanjaro blev även film 2016, producerad av Dvorit Shargal.

Sia bor på Kilimandjaro

Under min uppväxt på 50-60 talet kom en serie fotobilderböcker ut som påverkade mig mycket. Den första boken "Elle-Kari" om en sameflicka fick stor uppmärksamhet och översattes till många språk. Texten författades av Elly Jannes, som Svetans medlemmar säkert väl känner till.

Efter den kom ytterligare fjorton böcker, med olika författare, nio av dem av Astrid Lindgren. Den gemensamma nämnaren var de fantastiska bilderna och syftet med böckerna – att öka internationalismen och förståelsen mellan olika kulturer och därmed verka för fred. Sia bor på Kilimandjaro kom ut 1958.

Fotografen Anna Riwkin-Brick är en av Sveriges mest välkända fotografer. Hon var verksam i fyra världsdelar under fyra decennier. Idag är hon mest känd för dessa fotobilderböcker. Hennes fotografier finns på Moderna muséet och Judiska muséet, som visar en sevärd utställning om henne fram till 22 februari 2026.

År 2016 gjorde en israelisk regissör en dokumentärfilm där han söker upp Sia i Tanzania. Under en resa till Kilimanjaro 2002 besökte jag ett hotell i Marango där jag hittade en häftad, fotokopierad bok på engelska och swahili – *Sia anaishi Kilimanjaro/Sia lives on Kilimanjaro*.

Sia bor på Kilimandjaro handlar om en flicka och hennes vardag i jordbruket och med barnpassning. Sia vill besöka kungen på den årliga chaggafesten, får inte

lov eftersom hon är ett barn. När hennes storebror ändå ger sig av men inte vill ta henne med – eftersom hon är flicka - bestämmer sig hon för att gå själv. När de kommer fram tar kungen emot barnen och föräldrarna blir stolta. Av förordet förstår jag att boken gavs ut 1997. Förordet på swahili översattes aldrig på grund av målsättningen att hålla ner priset och göra boken tillgänglig för familjer med låga inkomster. Godson Moshi, själv uppvuxen i Kilimanjaro, var då bosatt i Tensta och hjälpte mig att översätta det till engelska. Förordet är en inlaga av chaggakungen som berättar om chaggafolkets storhet och utvecklingen under 1952-1958 då det rådde brittiskt styre med självständiga inhemska hövdingadömen. Chagga-folket är den tredje i storleksordningen av de etniska grupperna i Tanzania och hör till de mest ekonomiskt framgångsrika folken i landet, bl a beroende på de goda jordarna och kunskaperna i odling. Utbildningsnivån är hög och därför är många inflytelserika.

Av förordet framgår att Sia fortsatte hålla kontakt med Astrid Lindgren och Anna Riwkin Brick och att hon senare kom

Sia-boken på hebreiska.

till Sverige för att studera till läkare. I en Wikipedia artikel nämns att hon forskade på HIV. Sia var inte hennes riktiga namn. Det skulle vara intressant att veta mer om det!

Karin Sohlgren

Hur gick det för Sia?

Vi skulle gärna vilja följa upp hur de gick för "Sia". Om någon av Habaris läsare vet hennes riktiga namn och har andra upplysningar så hör gärna av er.

Red.

Nyerere: Photographic Journey

Ett praktverk om Nyerere med ett diskret yttre med mastigt innehåll

Javed Jafferji är fotograf och förläggare på Zanzibar med många fotoböcker bakom sig. Detta praktverk till Nyereres ära skiljer sig från Jafferjis fotoböcker både till format och i att huvudelen av fotografierna är svartvita officiella foton från myndigheter och nyhesbyråer. Bokens format är 28 x 28 cm. Det är en tung bok, den är faktaspäckad och väger 1,7 kg.

På 360 sidor skildras Nyereres liv och kontakter med allt från byinnevånare till statsöverhuvuden runt om i världen.

Det är drygt 100 korta kapitel, vanligen på en sida med fotografier på varje uppslag. Texten har ofta karaktär av bombastiska pressmeddelanden.

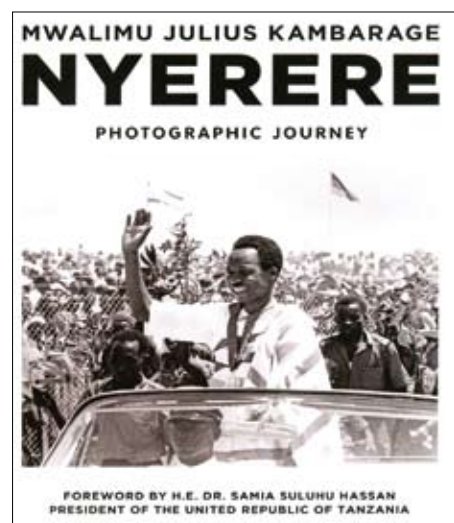
Böcker utgivna i Tanzania är ofta gjorda med billigt papper i pocketinbinding. Jafferjis böcker är undantaget, de är ordentligt inbundna med kvalitetspapper som gör fotografier rättvisa.

Nyereres personlig assistent och talskri- vare i 40 år, Joan Wicken, som var mycket diskret och sällan finns på bild, finns med. Kanske för boken om henne som kom ut 2023 och som vi anmälde i Habari nr 3 2024.

Som svensk och vän med Barbro Johansson är det en besvikelse att hon inte finns med. Trots att det finns kapitel om grund- och sekundärskola, vuxenutbildning och relationerna med de Nordiska länderna.

Jag saknar även fotografier från Operation Vijiji i början på 70-talet när Nyerere reste runt i landet och propagerade för att folk skulle flytta till Ujamabyar för att bruka jorden gemensamt och få enklare tillgång till hälso- och sjukvård, skola, vatten mm.

Jag arbetade då med vattenförsörjning i Dodomaregionen och reste med som representant för vattemyndigheten. Med var

även författaren Elly Jannes och hennes dotter Elle-Kari Höjeberg som fotograf.

Denna mastodontbok är knappast en bok man sträckläser men här finns otroligt mycket fakta att hämta, inklusive många citat av Nyerere, hans böcker och skrifter, minnesord mm.

Lars Asker

Tidningskrönikan: Repression, fuskval, oroligheter.

Perioden augusti till oktober präglas av valförberedelser. Repressionen har ökat och regeringskritik jämställs med landsförräderi. Presidentkandidaterna för de båda största oppositionspartierna har hindrats från att ställa upp, kandidater för mindre partier som få känner till har släppts fram.

Humphrey Polepole som tidigare haft betydande poster i regeringen avgick i juni som ambassadör i Kuba, samtidigt som han kritiserade regeringen. Han är nu försvunnen sedan tre månader, anhöriga fruktar för hans liv.

Denna utveckling är naturligtvis svår att acceptera av yngre tanzanier. Äldre har vant sig vid att CCM är liktydigt med regeringen. I samband med valet stängdes internet ned, så de sista notiserna kommer från kenyanska Daily Nation.

Mineralförädling kan ge miljarder

Vid ett företagsmöte i Dar om mineraler i Afrika hävdades att Tanzania kan öka sina intäkter med mer än 11 miljarder dollar genom ökad förädling. 1/8 Citizen

Bra start för Taifa Stars i CHAN

I första matchen i gruppspelen för Afrikas mästerskapsturnering CHAN vann herrlandslaget Taifa Stars med 2-0 mot Burkina Faso på Benjamin Mkapa stadion i Dar. 2/8 Citizen

Röstköpare arresterades

Inför regeringspartiet CCMs interna primärval arresterades ett antal delegater i Tabora sedan en kandidat med pengar köpt röster. Fler än 40 misstänkts inblandade. 4/8 Citizen

CCM-profil går till oppositionen

Den tidigare parlamentsledamoten för CCM Luhaga Mpina har gått över till ACT Wazalendo, sedan han inte blivit nominerad av CCM för parlamentet. Vid Wazalendos kongress väntas han utses till partiets presidentkandidat. 5/8 Citizen

Polepole förlorar diplomatstatus.

Den tidigare Kuba-ambassadören Humphrey Polepole har blivit av med sin diplo-

Taifa Stars glada efter matchvinsten mot Burkina Faso i CHAN.

matstatus. Detta skedde sedan han själv avgått, samtidigt som han kritiserat regeringen: "A leadership that does not prioritize justice, peace and respect for the people". 6/8 Citizen

Ännu en seger för Taifa Stars

I det fortsatta gruppspelen för Afrikanska fotbollsmästerskapet vann Tanzania över Mauritien med 1-0 efter mål i 89:e minuten. 6/8 Citizen

Satsning på yrkesutbildning

Ett femårsprojekt för att förbättra och utöka VETAs yrkesutbildningen har inletts. Projektet finansieras genom ett förmånligt lån från Italien. Technical Colleges i Dar, Mbeya, Arusha och Zanzibar berörs, och antalet elever skall öka med 43%. 10/8 Citizen

Billigare telefoni i Östafrika

Efter en överenskommelse i EAC har kostnaden för telefonsamtal mellan länderna sjunkit med 61%. I juni var den i Tanzania 247 Tsh/minut (knappt 1 kr). 11/8 Citizen

30 ton narkotika beslagtogs

Två containrar med narkotika har stoppats i Dar es Salaams hamn. De innehöll myrargyna speciosa, ett narkotiskt preparat som utvinns ur kratomplantor i Sydostasien. Fem tanzanier och två personer från Sri Lanka arresterades. 13/8 Citizen

Luhaga Mpina utsågs till presidentkandidat för oppositionens ACT Wazalendo.

CCM-veteranen och förre ambassadören till Kuba Humphrey Polepole har hamnat i onåd, och blivit bortförd, efter hård kritik av regeringen.

Solcellsanläggning i Shinyanga

TanESCO bygger en solcellsanläggning i Shinyanga som kommer att kunna ge ett tillskott på 150 MW till nätet. 50 MW blir klara i oktober och resterande 100 MW under 2027. 13/8 Citizen

Uranproduktion i Ruvuma

Ett projekt för att framställa uranbränsle har startats, lett av det ryska företaget Mantra. En pilotinstallation i Ruvuma vid Mkuju River skall vara klar 2027, kommersiell produktion planeras till 2029. Staten skall äga 20%. 14/8 Citizen

TanESCO rabatterar elspisar

Som ett stöd till regeringens projekt Clean Cooking kommer TanESCO att tillhandahålla 11 000 rabatterade elspisar till sina anställda. Enligt energiminister Biteko bör anställda på TanESCO som inte går över till att använda elspis skämmas. 15/8 Citizen

Tazara-utställning öppnas

I samarbete med Kina har en fotodokumentär utställning om Tazara öppnats i Dar es Salaam. Den kinesiskbyggda järnvägen till Zambia färdigställdes 1970. 16/8 Citizen

Kinas ambassadör Chen Mingjian vid öppnandet av Tazara-utställningen.

Den tidigare vice generalsekreteraren i FN Asha-Rose Migiro blir CCMs nya partisekreterare.

Östafrikas lag vidare i CHAN

För första gången någonsin har såväl Tanzania som Kenya och Uganda nått kvartsfinal Afrikanska mästerskapet. I gruppspel segrade Taifa Stars i grupp B, Kenyas Harambee Stars vann grupp A och Ugandas Cranes vann grupp C. 19/8 Citizen

Tanzania, Kenya förlorade i CHAN

I kvartsfinalen för afrikanska mästerskapet CHAN förlorade Taifa Stars med 1 – 0 mot Marockos landslag i Dar es Salaam. Samtidigt förlorade Kenya mot Madagaskar i Nairobi, där blev det 4-3 efter straffläggning. 22/8 Citizen

Migiro CCMs nya partisekreterare

Asha-Rose Migiro var tidigare en av FNs vicesekreterare. Hon är från Songea och har efter en universitetskarriär inom juridiken haft ett flertal ministerposter. Hon var också en av CCMs aspiranter på presidentposten 2015 när Magufuli till slut blev partiets kandidat. 23/8 Citizen

Svenskt stöd för kulturen

Vid lanseringen i Dar av CFCA-projektet (Connect for Culture Africa) var svenska ambassadören Charlotta Ozaki Macias en av talarna. Hon utlovade fortsatt svenskt stöd och betonade att kultur inte är en lyx utan basen för demokrati, kreativitet och mänsklig värdighet. CFCA uppmanar Afrikas regeringar att avsätta 1% av budgeten till stöd för kulturen senast 2030. 24/8 Citizen

Svenska ambassadören Charlotta Ozaki Macias lovar fortsatt kulturstöd till Tanzania och Afrika.

sid 12 - Habari 4/2025

Förre presidenten Kikwete stöder president Samias kandidatur för ännu en period.

Ökad handel med Sverige önskas!

Tanzanias nye ambassadör i Sverige Mobhare Matinyi har träffat utrikesminister Maria Malmer Stenegård den 22 augusti. Då betonade han att Tanzania numera främst önskar ökad handel med, och investeringar från Sverige. Sveriges import från Tanzania består mest av te, kaffe, blommor och tobak. 24/8 Citizen

Den tanzaniska shillingen stärks

I april 2025 kostade 1 US\$ 2 669 shilling, i augusti endast 2455 shilling, en förstärkning på 8% - vilket betyder billigare import. 26/8 Citizen

ACTs presidentkandidat stoppas

Myndigheten för registrering av politiska partier har underkänt ACT Wazalendos presidentkandidat Luhaga Mpina. Partiet har överklagat beslutet. 26/8 Citizen

Samias vallöften

Vid CCMs kampanjstart i Dar lovade president Samia bland annat: Att börja införa en allmän sjukförsäkring för grupperna barn, äldre, blivande mödrar och handikappade; att säkerställa att alla tredjeklassare kunde räkna, skriva och läsa; att in-

Tanzanias nya Norden-ambassadör Mobhare Matinyi har träffa utrikesminister Maria Malmer Stenegård.

rätta fonder för förmånliga lån till mindre företag och bönder. 28/8 Citizen

Kikwete stöder Samias kandidatur

Inom CCM har funnits kritik mot att Samia nominerats felaktigt. Expressident Kikwete försvarade nomineringen vid kampanjstarten i Dar. En princip inom CCM är att sittande president som vill kandidera för en andra period skall få göra det. 28/8 Citizen

Studenter till utländska universitet

Femtio studenter nu klara för helt betalda studier i framför allt AI och datavetenskap vid några av världens bästa universitet, som en del av Samia Extended Scholarship Program. 31/8 Citizen

GACS, Östafrikanskt cykellopp

Den nionde upplagan av The Great African Cycle Safari GACS, har gått av stapeln. På 55 dagar kör man 600 mil, och den 5 september passerade man EACs högkvarter i Arusha och klagade då på krångel vid gränserna och alla olika valutor. Men den gemensamma valutan får man vänta på åtminstone till 2031. 6/9 Citizen

Turistinkomsterna fortsätter stiga

Fram till mars 2025 har årsinkomsten av turismen stigit över 10% till 164 miljarder Tsh, och antalet besökare i Nationalparkerna nådde 538 000. Av besökarna var 70% utländska turister. 6/9 Citizen

Kommer en demokratisk konstitution?

Vid boksläppet av Constitution-Making Institutions: Nature, Composition, Authority and Their Roles av universitetsprofessor Idd Mandi var den tidigare premiärministern och domaren Warioba med. Han sade då att alla kommissioner som hittills arbetat med att ta fram en ny konstitution lyssnat mer på maktens synpunkter än på medborgarnas önskingar. 7/9 Citizen

Här vinner Alphonse Simbu maratontävlingen vid VM i friidrott i Tokyo, och får Tanzanias enda guldmedalj.

Norge stöder MR-organisation

Norge har slutit avtal med Legal and Human Rights Centre om stöd till dess arbete för demokratisk utveckling i Tanzania under perioden 2025-2027. 8/9 Citizen

Förlust i världscupens fotbollskval

Efter en förlust mot Nigeria med 1-0 är det nu klart att Tanzania inte kommer att bli kvalificerat för att delta i FIFAs världscup. 9/9 Citizen

Xi Jinpings bok nu på swahili

Xis bok *Up and Out of Poverty* är nu översatt till swahili i ett samarbete mellan de båda regeringspartierna. (Man påminns om Kim Il Sung's verk som i stora upplagor gavs till Tanzania på 70-talet/ Red) 11/9 Citizen

Antalet Zanzibar-turister ökar

I augusti anlände drygt 105 000 turister till Zanzibar, en ökning med 46% jämfört med samma månad 2024. Europeer dominerade med 61%, och av dessa var flest italienare med 15%. 12/9 Citizen

ACT-Wazalendos Mpina godkänd

Appellationsdomstolen dömde att registreringsmyndighetens beslut att inte godkänna Luhaga Mpina som presidentkandidat var fel. Därmed godkände valmyndigheten honom som presidentkandidat. 13/9 Citizen

Flickor vill spela större roll

Vid invigningen av Girls Agenda 2025 Forum framkom att flickorna vill bli en större del av regeringens Vision 2050. Landets ledare bör prioritera utbildning, lika möjligheter och skydd mot tidiga giftermål för att flickornas potential skall komma till sin rätt. 14/9 Citizen

Mpina stoppas ännu en gång

Efter en invändning från justitieminister Johari har valmyndigheten reverserat sitt beslut av godkänna Luhaga Mpina som ACTs presidentkandidat. 15/9 Citizen

Deltagare i The Great African Cycle Safari GACS.

Maning till lugn, varning för våld

Vid ett tal i sin hemstad Makunduchi i Zanzibar uppmanade president Samia åhörarna till lugn, och varnade våldsvverkare för att regeringen skulle göra allt för att säkra valproceduren. 18/9 Citizen

Tanzania tappar i FIFAs ranking

Efter sin förlust mot Nigeria i kvalet till Världscupen sjönk Taifa Stars från 103 till 107 i FIFAs ranking. Uganda går det däremot bra för, klättrade från plats 88 till 83. (San Marino ligger sist på plats 210 / Red). 19/9 Citizen

Polepole har kallats till förhör

Den tidigare ambassadören och CCM-kritikern Polepole har kallats till förhör av polisen angående uttalanden han gjort i sociala medier. Polepole svarade att han är rädd att bli arresterad, svartklädda män hänger utanför hans bostad där han redan haft två inbrott. 19/9 Citizen

EU-ambassadörer till Kilimanjaro

Tolv av EUs ambassadörer har besökt Kilimanjaro nationalpark. Man kommenterade att åtgärder behövs för att motverka hur bergets istäcke minskar. EU-ambassadören Grau sade att EU vill stärka klimatsamarbetet med Tanzania. 20/9 Citizen

EU-ambassadörer i Moshi

De tolv ambassadörerna besökte även Moshi och huvudkontoret för Tanzania Coffee

Board. Man utlovade EU-stöd för ekologisk odling, kvalitetshöjning och marknadsföring. 20/9 Citizen

Maraton-guld i friidrotts-VM

Alphonse Simbu vann maratontävlingen vid VM i friidrott i Tokyo. Med denna bragd hissade han upp Tanzania till plats 19 bland deltagande länder, trots att landet bara hade två idrottare som deltog.

Dock var grannlandet Kenya ännu bättre: Med 7 guld, 2 silver och 2 brons säkrade man andraplatsen efter USA. 22/9 Citizen

Advokatprotester uteblev

De landsomfattande protester som utlysts av Tanzania Law Society TLS blev det inte mycket av sedan polisen omringat högkvarteret i Dar.

TLS protester gällde att Tundu Lissus advokat Mahinyila blivit slagen av polis i samband med domstolsförhandlingar den 15 september. 23/9 Citizen

Tanzanias anförande i FN

Vicepresident Mpango höll Tanzanias anförande inför FNs generalförsamling.

Man kräver att säkerhetsrådet reformeras, och att två representanter för Afrika inkluderas, med vetorätt. Man fördömer vidare brotten mot internationell lag och trenden att lösa konflikter med våld. FNs roll i konfliktlösning bör stärkas, och kvinnors roll likaså. 26/9 Citizen

Vid boksläppet om konstitutionen nyligen var den tidigare HD-domaren och ministern Warioba med. Han tror inte att den nuvarande makten släpper fram en demokratisk konstitution. Han är så gammal att han vågar kritisera den sittande regeringen och CCM..

Avtal om bepansrade fordon

Tanzania Automotive Technology Center i Kibaha har tecknat ett samarbetsavtal med Streit Group om att tillverka, reparera och sälja bepansrade fordon. 30/8 Citizen

Styrräntan oförändrad

Bank of Tanzania har beslutat lämna bankens styrränta oförändrad vid 5,75%. Enligt bankchefen Tutuba signalerar detta förtroende för landets stabilitet och ekonomiska utveckling. 3/10 Citizen

Guldexport allt mer värd

Guld är Tanzanias värdefullast export. Stigande guldpriser har gjort att exportvärdet ökat från 3,2 miljarder till 4,3 miljarder dollar på årsbasis. 6/10 Citizen

Polepoles försvinnande till HD

En ansökan har lämnats in till Högsta Domstolen, riktad mot berörda åklagar- och polismyndigheter, om att myndigheterna skall informera om var Polepole befinner sig och vad han är anklagad för. Samtidigt har MR-organisationen THRDC uppmanat regeringen att ingripa, och upp- repar sitt krav på ett tillsynsorgan som kan hantera klagomål på säkerhetstjänsterna. Enligt THRDC finns mer än 100 liknande ouppklarade fall från 2024 och 2025. 7/10 Citizen

Telekomtäckningen når 98%

Nätverkstäckningen i Tanzania närmar sig 100% för 2G, delvis pga statligt stöd. För 3G och 4G gäller 94%, samt för 5G 29%. Antalet mobilabonnemang ökat från 54 till 56 miljoner från juni till september. 20/10 Citizen

Lissu fortsatt häktad

Målet om landsförräderi mot Tundu Lissu går vidare i HD. Åklagaren begärde en ajournering till 3 november pga att några vittnen inte kunde ställa upp, varpå Lissu begärde att bli släppt mot borgen. Ajourneringen godkändes, men inte borgenframställen. Enligt domstolen kan inte borgen beviljas i landsförräderimål. 24/10 Citizen

Valdagen blir helgdag

President Samia har beslutat att valdagen 29 oktober blir helgdag för att alla medborgare lättare skall kunna rösta. 24/10 Citizen

HD avvisar Polepole-stämning

Den stämning mot polis- och åklagarmyndigheter som ingetts till HD avvisas. Domaren säger att det inte finns bevis på att berörda myndigheter är inblandade. 24/10 Citizen

sid 14 - Habari 4/2025

Pastor uppmanade till valbojkott

Efter att ha uppmanat församlingen till valbojkott greps en pastor i Manyara-regionen. Enligt vittnen trängde okända beväpnade män in i hans bostad och förde bort honom i en oregistrerad bil. Enligt polisen är pastorn i deras förvar och förhörs. Polisen letar också efter en imam som misstänks för samma brott. 25/10 Citizen

Amnesty-rapport tillbakavisas

Den 20 oktober släppte Amnesty International en kritisk rapport om Tanzania, om en terrorvåg över landet inför valet 2025. Man hävdar att myndigheterna skapat ett klimat av rädsla genom attacker mot oppositionspolitiker, journalister och aktivister för mänskliga rättigheter. Enligt regeringen är anklagelserna vilseledande och ogrundade. 26/10 Citizen

Uppmaning till fredligt valdeltagande

När president Samia avslutade sin valkampanj i Mwanza uppmanade hon deltagarna i mötet att utnyttja helgdagen och mangrant ta sig till vallokalerna och fredligt avge sin röst. 28/10 Citizen

Utegångsförbud efter valet

Under onsdagens val gick demonstranter ut på gatorna. Protesterna gällde att ledarna för de två största oppositionspartierna hade hindrats ställa upp som presidentkandidater, samt förtrycket mot regeringskritiker. Utegångsförbud har införts efter sammandrabbningar med polisen. Myndighetskontor har stuckits i brand. Internet ligger nere.

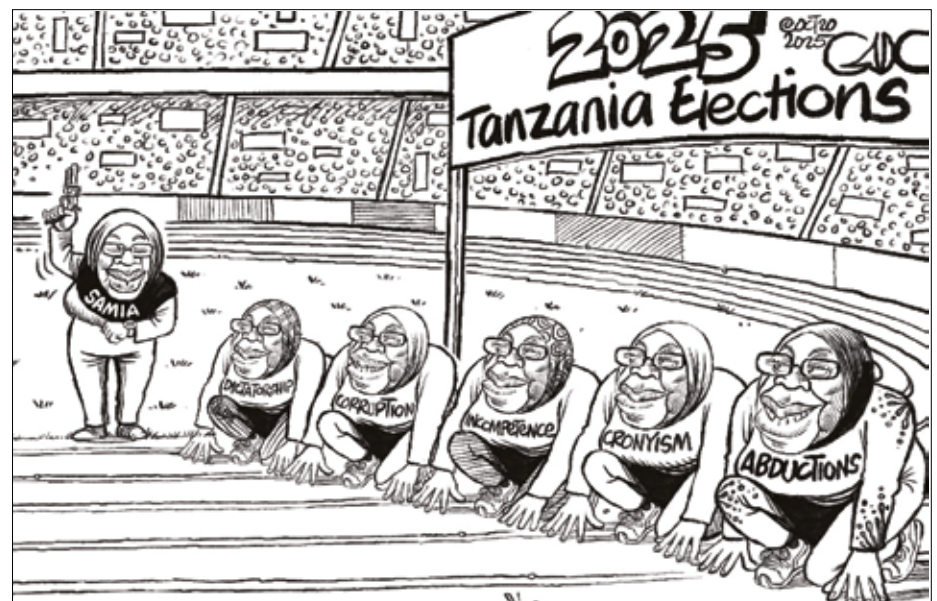
Aktivister i Kenya har fördömt valet som en bluff. Kenyas kommission för mänskliga rättigheter har slagit larm om avsaknaden av trovärdiga observatörer i valet – Belgien, Sverige, Tyskland och Irland har dragit sig ur, EU och USA saknar observatörer. 30/10 Daily Nation, Kenya

Samia vinner med 98% av rösterna

Valkommissionen har förklarat att president Samia vunnit med nästan 98% av rösterna.

Samtidigt hävdar oppositionen att 700 demonstranter dödats. Oroligheterna fortsätter och trots internetnedstängningen når oroande bilder omvärlden.

1/11 Daily Nation, Kenya

Elakt av Gado: President Samia utan konkurrenter i presidentvalet.

Travel maniac

Nyligen bläddrade Lars Asker i resetidningen *Vagabond* (numera den enda resetidningen i Sverige) i ett väntrum och såg en artikel om Martin Källstrand. Han har besökt världens alla 195 länder och skrivit en bok. Undrar vad han skriver om Tanzania tänkte han och lånade boken.

Det visade sig att det är del 1 om 350 sidor av två som publicerats, men där finns Tanzania med.

Varje besökt land har fått ett kapitel, vanligen om tre sidor och angivet vilket år han besökte landet. Nästan alla kapitel inleds med, vad jag kallar, ”Det bästa inledning”, dvs rätt in i handligen med en ögonblicksbild, inte sällan från en kråklig gränsövergång. Sedan följer en kort redogörelse, ofta inledd med ”några timmar senare” om landet och någon aspekt han fäst sig vid. Kapitlet avslutas med *Missa inte* med några tips. Boken är sparsamt illustrerad med små svartvita foton med irriterande små bokstäver i bildtexten. I övrigt är det ett läsvänlig typsnitt i lagom storlek.

Hans packlista finns med för att resa lätt utan incheckat flygbagage. I necessären finns mycket med i miniformat men märkligt nog inte handsprit.

Lite irriterad blir jag över hans användning av ordet jeep för alla möjliga fyrhjuldrivna terrängfordon. På ett ställe skriver

han att han satt i en jeep för att på nästa rad i samma mening skriva att det var en (Toyota) Landcruiser.

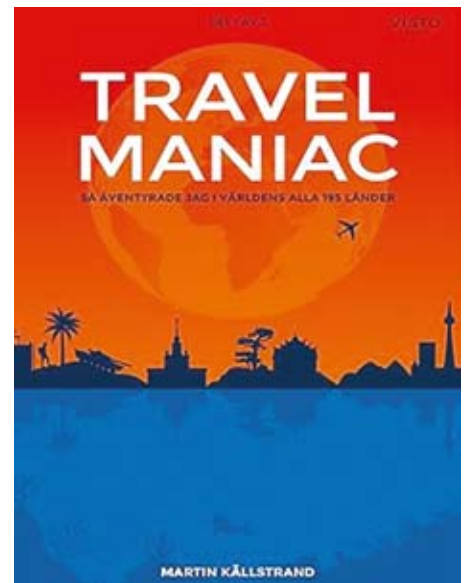
”Cementhus” är också ett uttryck som jag som ingenjör inte tycker om.

Vet ni att det förutom Kalle Ankans Långbortistan finns sexstanländer, alla bedrövliga stater och att det finns studenter (talibaner) i Mali som vill ha ett Malistan. Man slås av att det i Asien, Oceanien och Afrika finns så många ”skitländer”. Europa och Amerika, förutom några länder i Västindien finns inte med i denna del!

Källstrand skriver lättsamt och lyfter ofta fram intressanta möten och aspekter som man skulle vilja veta mer om. Nu blir det väldigt flyktigt och enformigt men samma återkommande upplägg land efter land.

Efter 25 år kom han i mål i maj 2023 genom att som sista land besöka Eritrea.

Vad skriver han då om Tanzania som han i innehållsförteckningen märkligt nog förlagt till Centrala Afrika istället för Östra Afrika.

Martin och hans reskamrater får agera lockbete för att arresteras en ökad bedragare ”Mako Tours” som lurat många turister. Som tack får de flytta från det enkla härberget i Arusha till fina turisthotell och besöka Ngorongoro, där de bland annat får se en flock fåglar anfalla en picknickande turistgrupp och stjäla deras mat.

Lars Asker

Martin Källstrand: *Travel Maniac: Så äventyrade jag i världens alla 195 länder*. Vistgo förlag 2024.

En herre från Zanzibar för till Sverige

År 1961 kom en ung man från Zanzibar till Göteborg på ett stipendium för att studera samhällsvetenskap. Målet var att återvända och göra en insats för Zanzibars utveckling, men ödet ville något annat.

Revolutionen på Zanzibar 1964, krossade drömmen om en framtid där. Författaren tillhörde en indisk minoritet på Zanzibar, fast familjen hade bott på ön i över ett sekel. Berättelsens första del handlar om familjens ursprung i Kutchprovinsen i Gujarat och uppväxten på en mytomspunnen sagoön, med en tyrannisk far och konfliktfylld tillvaro. Berättelsens andra del handlar om aklimatisering till livet i Sverige.

Författarens resa i Sverige tar honom från Göteborg till Umeå och Örebro och slutligen till Stockholm. Den omfattar en akademisk karriär som sträcker sig från en tjänst som assistent i nationalekonomi till en professur i samhällsplanering. Den berättar om sökandet efter tryggheten i det personliga livet men också i ett jämlikt och solidariskt samhälle. Berättelsen skildrar en mångbottnad känsla av utanförskap, orsakat av personliga motgångar och ett tilltagande främlingskap i ett alltmer otryggt samhälle. Denna självbiografiska berättelsen bygger till stor del på författarens egna

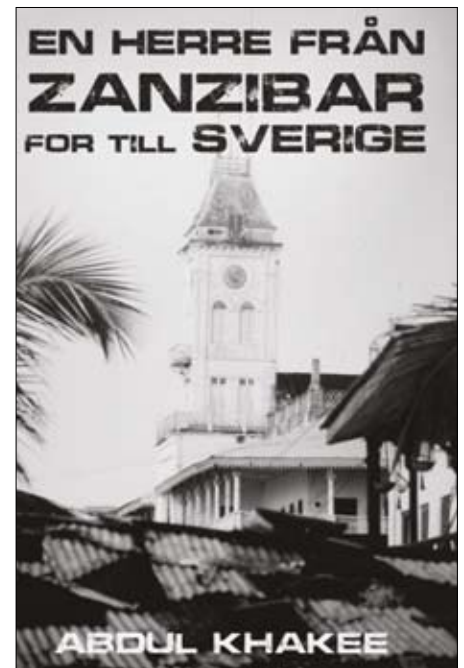
hågkomster och minnen, vilket historien lär oss, kan vara förrädiska kunskapskällor. Därför bör alla hänvisningar till händelser och personer betraktas som autofiktiva.

Abdul Khakee är född på Zanzibar. Han har bott i Sverige sedan början på 1960-talet och har varit verksam som forskare och lärare inom svenskt universitets- och högskoleområdet sedan 1964. Han är nu professor emeritus i samhällsplanering och har publicerat flera böcker inom detta forskningsområde.

Akademibokhandeln

Abdul Khakee: *En herre från Zanzibar för till Sverige*. Vulkan 2023

Bokens titel anspelar på den klassiska *En herre för till Zanzibar* av Gustav Mattsson (1873-1914), finländsk skribent och kemist. Han var en av sin tids mest kända journalister i Norden. Han reste flera gånger till södern för att söka bot för sin tuberkulos. Författaren berättar om en sjöresa 1914

från Hamburg längs Afrikas västkust till Zanzibar. Resan avbröts tvärt på grund av krigsutbrottet. Boken innehåller en tidstyppisk, något nedlåtande syn på icke-europeiska folk

Red.

Kommentarer om boken

The African Baobab

Boken *The African Baobab* kom ut första gången 2007, den nya utökade upplagan från 2024 är en verklig guldgruva. Lars Asker har läst och kommenterat.

Här hittar man det mesta om de märkliga baobabträden som ingen vet hur gamla de kan bli. Det är svårt att räkna årsringar i det porösa träet, stammen kan vara många meter i diameter och gamla träd är oftast ihålliga. På många ställen hävdar guider och taxichaufförer att här är världens äldsta baobab.

På 208 sidor presenteras baobabträd ur alla möjliga perspektiv och i olika miljöer. Boken är mycket välillustrerad med förträffliga fotografier på varje sida. Tyvärr är formatet bara 18 x 21 cm varför man låtit många foton breda ut sig över mer än en sida eller utgöra uppslag. Boken är tryckt på kvalitetspapper men med en billig "pocketinbindning" som inte ger de stora fotografierna rättvisa. Boken skulle inbunden i "kaffebordsformat" ha varit ett praktverk.

Som Habaris läsare vet så har Svetan ett baobabträd som logotyp. Den tillkom 1981 men det är lite oklart hur och varifrån Svetans baobabträd kommer.

Anknytningar till Tanzania

David Livingstones initialer, som han skar in år 1858, kan ses på ett baobabträd vid Zambesifloden.

Under första världskriget byggde engelmännen snabbt en förbindelsbana mellan järnvägarna i Kenya och Tanganyika ge-

nom det som nu är Tsavo West National Park. Då gick man runt baobabträden.

Under det stora jordnötsodlingsprojektet i början av 50-talet röjdes enorma arealer, men oftast fick Babobabträden stå kvar.

På Kenyatta Drive i Oyster Bay i Dar es Salaam står ett mäktigt baobabträd på tomt nr 12 där muren gör en utvikning för trädet. Här bodde äventyrsförfattaren Roald Dahl, från 1938 då han som 22-årig arbetade för Shell. Han var född i Wales av norska föräldrar. Under andra världskriget utbildades han till stridsflygare i Nairobi och Kairo.

På andra sidan gatan står ett betydligt mindre baobabträd som av någon anledning fått status som heligt träd. Hundratals dhowspikar är inspikade i trädet. Ursprungligen med små ihopvikta papperslappar som vind och regn förstört. Det finns även andra småsaker uppspikade. Här utfördes små ceremonier av medicinmän tills för några år sedan då trädet inhägnades och inte längre är tillgängligt.

Paret Rehn har berättat för mig om två Baobabträd i Tanzania. Ett i Tarangire Nationalpark som kallas för Poachers' Hide. Det har ett stort utrymme invändigt där tjuvjägare påstås ha gömt sina byten tills de kunnat föra dem ut ur parken säkert.

Det andra i Kibaya i Manyara-regionen där en man bodde inne i trädet.

Om författaren

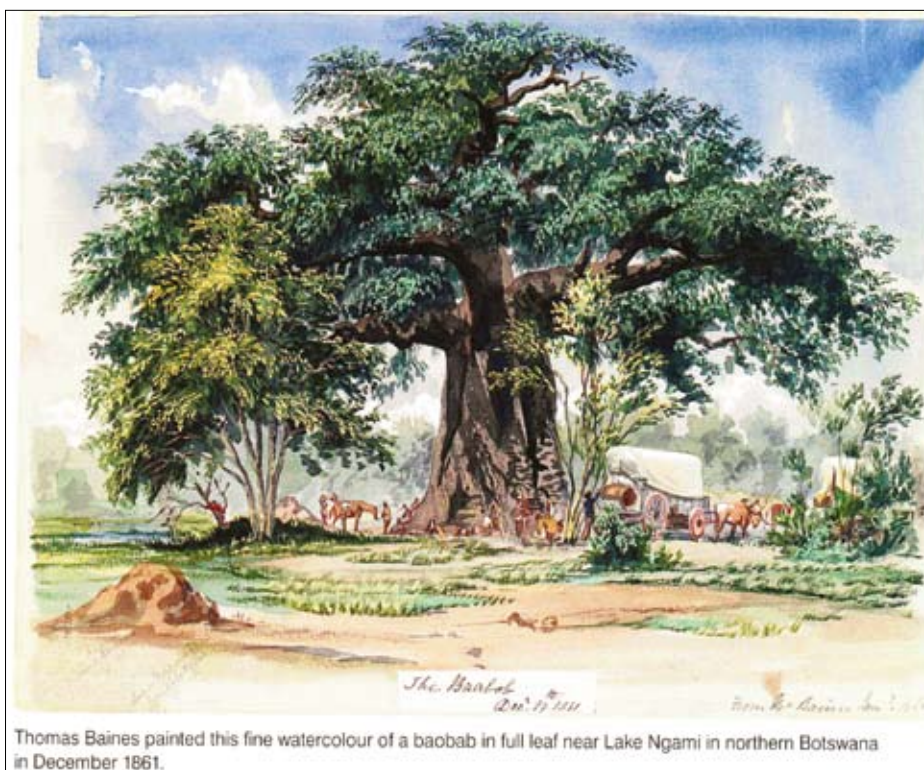
Författaren och advokaten Rubert Watson har bott i Kenya sedan 1960. Han är ordförande i East African Natural History Society och är en flitig naturskribent. För denna bok har han rest i hela utbredningsområdet för Baobabträd.

Varmt rekommenderad!

Lars Asker

Poachers' Hide i Tarangire Nationalpark.

A book review of *The African Baobab*

Kari Mutu is a regular writer in the Swara Magazine of The East African Wildlife Soc. Here she reviews the impressive book *The African Baobab* by Rupert Watsson, Penguin Random House 2024.

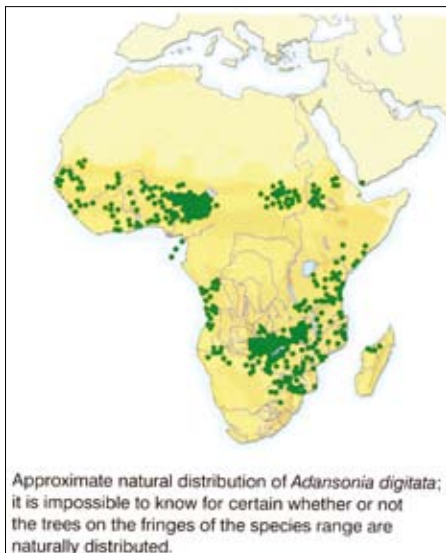
From the introduction on May 31 2024: *The African Baobab* balances scientific facts and cultural lore, which, together with unexpected metaphors, inducing phrases and beautiful imagery, make it a pageturner. A forest unto themselves, upside down trees nurture their own micro-communities of plants and animals.

* * * * *

The African Baobab is an engaging collection of facts, figures, and fables about "the oldest natural thing in Africa" and its unique relationship with its surroundings and people. Europeans who discovered the baobab conferred the scientific classification (genus) of *Adansonia* after the French naturalist of the 17th century, but it was the great Moroccan globetrotter Ibn Battuta who penned the earliest accounts of the tree a hundred years earlier. The word baobab is of Arabic origin, but *hobab*, meaning having many seeds, an apt name as there are hundreds of African names and colloquialisms for these titans of the grasslands.

However, Madagascar is the most likely origin of the common ancestor since six species out of nine are endemic to the island. In contrast, *Adansonia digitata* is the only one existing on the African mainland.

David Livingston, Richard Burton, and modern-day scientists have enriched our understanding of baobabs. Still, long before them, there are analyses the morphology, toxicology, fruit shapes, pollinators, and other attributes of a tree that has existed since our ancestors still walked

around on four legs. The book traces the ancestry from the island of Madagascar to sub Saharan Africa and over the seas to faraway Australia, which has an endemic species of its own. Human-assisted dispersals of baobabs offer an exciting refresher on hinterland travels by traders and travelers in the era of exploration. Probable theories about the tree's native regions are also reviewed, the reason being the solitary baobabs growing in different parts of India such as the Parijaat and Ganges trees.

Amazing resilience

The baobab has a marvellous tolerance for weather, topography, and harvesting by birds, beasts, and man. The death-defying resilience of the most significant plant on land against the onslaught of a hungry elephant is remarkable, as are the self-repairing wounds human beings are doing carving out or stripping off chunks of bark. Fully admirable is its ability to grow in a vast range of environments from semi-desert to savannah and to thrive in the most unlikely places, sprouting out of salt-sprayed coral outcrops or rocky valley sides with hardly any soil.

How old

It boggles the mind how long-lived baobabs are, hundreds of years or even centuries for bastions of the species. French explorers called them *arbres de mille* (trees of a thousand years). We read about monumental trees such as Green's, Chapman's and Baines' baobabs of Botswana, the Sagole behemoth of South Africa, the Avenue of Baobabs in western and other noteworthy specimens around Africa.

Various scientists have pondered how to determine the age of a tree whose trunk can exceed 20 metres in circumference. With a fibrous heartwood that is perfect for soaking up gallons of water but makes it almost impossible to carry out tree ring dating. Radiocarbon dating helps us trace the life story of these organic monuments.

Multi-uses

Ultimately, big is old when it comes to these living legends.

The myriad of uses (medicinal, weaving fibres, ceremonial devices, etc.) and harvesting by birds and wild animals are extensively covered. Perhaps the most amusing benefits of the baobab are the types of human shelters created from the tree's barrel-like hollow trunk: boxes, a tree bar, a shop, and even a sniper hideout in World War 1.

Folklore

Baobabs are associated with much folklore and mythology, with various traditions endowing them with supernatural attributes, declaring them a dwelling place of spirits or a conduit of prayer to the deities. Many beliefs and practices continue across Africa today; some enduring baobabs are as old or older as the finest cathedrals in Europe.

Though tenacious and highly adaptable, it remains to see if the mighty baobab will surmount the ecological issues facing Africa today, including droughts, overgrazing and land clearing.

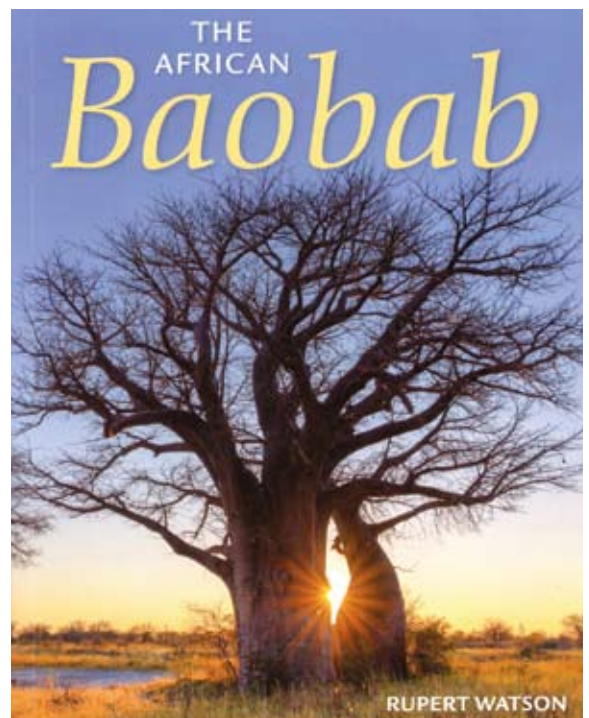
A lawyer by training and practice, British-born Rupert Watson has lived in Kenya for 45 years. Widely travelled, he is active in conservation and writes on travel and natural history. This is the second edition of his book, after *Peacocks & Picathartes: Reflections on Africa's Birdlife* (2020).

Reviewed by Kari Mutu

From Swara Magazine April 2025

Rupert Watson: *The African Baobab*

Struik Nature, Penguin Random House, South Africa, 2024

Kiswahili språk och kultur

Kiswahili är ett bantuspråk med en lång historia på många århundraden. Det utvecklades längs den centrala kusten av Kenya och spreds genom handel med omkring 20 dialekter hela vägen till södra Somalia i norr och till norra Moçambique och Komorerna i söder.

Mycket senare, på grund av karavanhandeln, slavhandeln, kolonisationen och kristna missionärsaktiviteter, spreds det också in i östra Afrikas inland till Rwanda, Burundi och Kongo. Idag är Kiswahili det tionde internationella språket i världen. Kiswahili är ett kontaktspråk; det har bidrag från flera språk från Indiska oceanens värld. Kiswahili-kulturen är en slags kreolsk kultur med stort inflytande från kulturerna hos de olika folken från de norra delarna av Indiska oceanen, mestadels södra Arabien, Iran, den indiska halvön och Indonesien. Dessa kontakter började i förbibliska tider med långdistanssegling från de asiatiska regionerna.

Kolonialtjänstemän, missionärer

För utvecklingen av modern kiswahili måste vi erkänna de banbrytande verken av europeiska kolonialtjänstemän och kristna missionärer som noggrant dokumenterade kiswahili och började standardisera det baserat på den största dialekten Kiunguja på huvudön Zanzibar. Bibeln behöver särskilt nämnas i alla beskrivningar av modern kiswahili-litteratur, eftersom historien om modern kiswahili-prosalitteratur börjar med översättningen av Bibeln till kiswahili, följt av cirka 400 kiswahiliböcker skrivna eller översatta till kiswahili av européer, mestadels missionärer, inklusive den första kiswahili-översättningen av Koranen från engelska av Geoffrey Dale 1889. Idag finns det flera andra kiswahiliöversättningar av Koranen från den arabiska originaltexten av östafrikanska översättare.

En av våra tidigare studenter, min assistent och numera doktorand, Niklas Edenmyr, har skrivit en magisteruppsats om engelsk litteratur i kiswahiliöversättning: *Translation Across Cultures: Aspects*

of Literary Translations into Swahili with a Historical Outline, publicerad 2000.

Bibeln

Det finns ett halvdussin olika kiswahiliöversättningar av Bibeln, inklusive en av den avlidne Mwalimu Julius Kambarage Nyerere, den första presidenten i Tanga nyika och Tanzania. Han var en mycket bra översättare som också översatte till kiswahili Shakespeares *Julius Caesar* och *Köpmannen i Venedig*.

En av våra gamla studenter, Anna-Lena Lindfors, har skrivit en magisteruppsats som jämför flera kiswahiliöversättningar av Bibeln: *Swahili Bible Translations - a comparative study with respect to naturalness and idiomatic language*, 1999..

De få icke-europeiska skrifterna på kiswahili från den tidiga kolonialtiden är påverkade av den bibliska berättelsestilen, till exempel den första moderna kiswahilinovellen *Mwaka Katika Minyororo* (Ett år i kedjor, 1921) av Samuel Sehoza.

De flesta litterära verk från perioden före 1890, när Östafrika koloniserades av de europeiska makterna, är dikter skrivna på tre varianter av arabisk och arabisk-persisk (Ajami) skrift. 1100 handskrivna manuskript har bevarats i arkivet vid Huvudbiblioteket vid universitetet i Dar es Salaam. (Och de är i mycket dåligt skick.) Vissa episka dikter är mycket långa – de består av 4000 till 17000 rader. De är religiösa, sekulära, didaktiska, narrativa, historiska osv.

Vissa moderna långa dikter handlar om den tyska ockupationen av Tanganyika,

Maji Maji befrielsekriget under 1905-1907, andra världskriget, Zanzibar-revolutionen, befrielsen av Moçambique och befrielsen av Uganda från general Idi Amin Dadas militära styre.

Kreolsk kultur

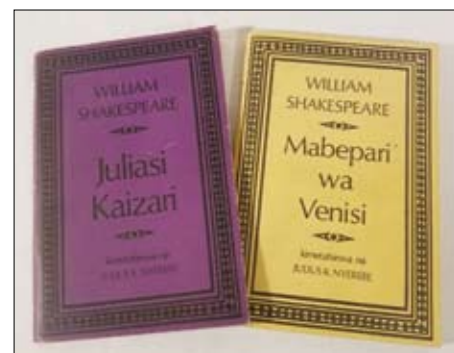
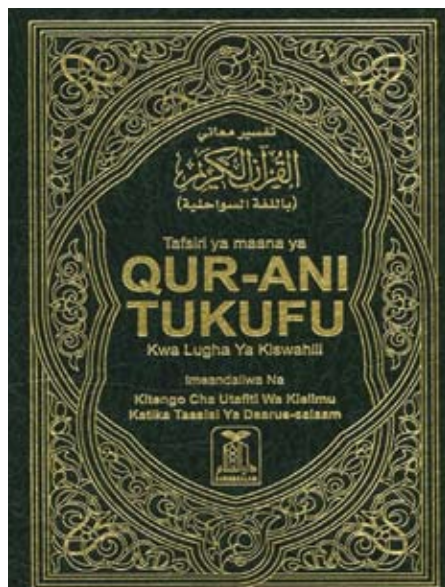
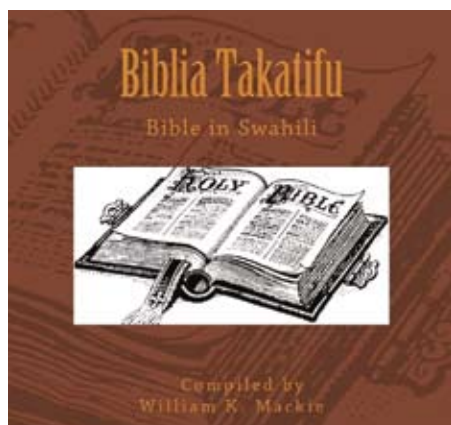
Kiswahilikulturen är en kreolsk kultur, en blandning av gamla bantuseder och bruk samt de från Arabien, Persien, den indiska halvön osv. Indiska oceanens värld har bidragit mycket till religion, litteratur, arkitektur, musik, kläder, matkultur, traditionell medicin osv.

Påverkan från Europa är också stor och är en del av det östafrikanska sättet att leva. Med kolonialismen fick vi den europeiska klädstilen av kostymer, skjortor och slipsar, den europeiska limpbrödet *pau*, även kallad *boflo* i Zanzibar, och andra internationella eller universella saker och fenomen som det engelska språket, modern utbildning, den moderna kalendern, det parlamentariska systemet med konstitutioner och politiska partier, samt moderna teknologier. Portugiserna förde också med sig många grönsaker och frukter från Latinamerika, såsom yams, tomat, potatis, papaya, avocado, chili och några varianter av bönor.

Precis som Kiswahili-språket, blir många aspekter av den Kust-Kiswahili-kulturen idag alltmer kulturen för alla människor i Östafrika.

Tal av Abdulaziz Y. Lodhi (PhD, Emeritus Professor) vid invigning av gudtjänsten på Kiswahili i Santa Maria Kyrka, Stenhagen, Uppsala Söndagen 17 augusti 2025.

Abdulaziz.Lodhi@lingfil.uu.se; abdulaziz.lodhi@gmail.com

Swahiligudstjänster i Uppsala

Pensionerade prästparet och fd missionärerna Elisabeth och Erland Hillby har tillsammans med prästen Overa Sahlberg börjat hålla gudstjänster på swahili i Santa Maria kyrka i Stenhagen

Stenhagen i Uppsala är en relativt ny stadsdel med knappt 6000 innevånare på nordvästra sidan av Uppsala, huvudsakligen byggd i början 1990-talet.

Den åttkantiga kyrkan invigdes 1993 och är sammanbyggd med församlingslokaler. Den blandade befolkningen i Stenhagen återspeglas i kyrkans inventarier som anknyter till olika trosriktningar inom kristendomen.

I Tanzania sker all grundläggande undervisning på Swahili. Swahili talas som modersmål av ca 30 miljoner och som andraspråk av mellan 100 och 200 miljoner människor i östra och centrala Afrika och är nationellt språk i Tanzania, Kenya och Uganda.

Tanzania har nära 70 miljoner invånare. Minst 60% av landets befolkning räknar sig som kristen. Drygt 30% räknar sig som muslimer.

Tanzanias evangelisk - lutherska kyrka har nära 10 miljoner medlemmar. Kyrkan är organiserad i 28 stift - en folkkyrka som den svenska.

Erland Hillby har haft närbkontakt med Tanzania i 50 år och var tillsammans med tre andra (Göran Granberg, Wilson Kyakajumba och Samuel Temba) initiativtagare till *Mission i retur* genom ungdoms-, församlings- och stiftsutbyte. Alla fyra har arbetat som missionärer i både Sverige och Tanzania. Hillbys inspiratör till *Mission i retur* var biskop Josia Kibira. Hillby tjänstgjorde senast i Tanzania 1991 - 1995 som kontraktsprost i det nyöppnade missions-

kontraktet Biharamulo i Bukobastiftet i nordvästra Tanzania. Hillby är en mycket aktiv pensionär och är bland annat Svetans representant i Uppsala.

Nu har han tagit initiativet till att hålla regelbundna gudstjänster på Swahili i Uppsala tillsammans med prästen Overa Sahlberg som numera bor i Uppsala.

Overa Sahlberg, uppvuxen i Marangu på Kilimanjoro, läste som en av de första kvinnliga prästerna på Makumiraseminariet i Tanzania där hon mötte läraren Carl-Erik Sahlberg. De gifte sig och flyttade till Sverige och Santa Clara kyrka i Stockholm.

Då var kyrkan i det närmaste folktom och stod inför stängning. Med intensivt arbete och stora diakonala satsningar vände de utvecklingen till en mycket livaktig kyrka. Carl-Erik blev en efterfrågad inspiratör och skrev många böcker om vändningen och arbetet i Santa Clara. Han dog tyvärr redan 2021 bara några år efter sin pensionering. Redan hösten 1992 startade han och Overa en swahiligrupp i Santa Clara kyrkan med söndagsgudstjänster på swahili. Nu är Overa alltså med och startar en andra "Swahiliförsamling" i Sverige.

Första swahiligudstjänsten hölls den 17 augusti med drygt 50 personer närvarande.

Hedersgäst var Tunsune Mwangolombe, kanslichefen på Tanzanias ambassad i Sverige.

Professor emeritus Abdulaziz Lodhi talade om swahili och swahilikulturen.

Hillby höll i det hela och hade spårat upp ett tiotal swahilitalande fd missionärer.

I övrigt var det tanzanier huvudsakligen från Uppsala och en handfull från "swahiliförsamlingen" i Santa Clara.

Inte mist viktigt var kyrkkaffet där det bjöds på Östafrikanska samosas och mandazi och där det gjordes många glada återseenden och togs nya kontakter.

Text och bild: Lars Asker

Overa Sahlberg predikar.

Resor som bygger broar

Patrick Gruczkun har alltid fascinerats av de stora öppna vidderna, Serengetis savanner, Ngorongoro-kratern, Kilimanjaro, och de vilda djurens migration över ändlösa gräsmarker – allt det där man sett i naturfilmer och drömt om att få uppleva på riktigt.

Och så kulturen – färgerna, dofterna och mötena som stannar kvar i minnet. Lagg till Zanzibar med sina kritvita stränder, turkosa vatten och sjöstjärnor vackra som konstverk. Tanzania har mycket att erbjuda som jag vill att fler ska få uppleva.

Från studiekamrater till partners

Min fru, Mwajuma, är från Tanzania och jag själv har min bakgrund i Sverige och Tyskland. Vi har länge funderat på hur vi kan dela våra upplevelser av Tanzania med fler från Sverige. En möjlighet öppnade sig när vi återknöt kontakten med Ngitoria, en tidigare studiekamrat och kollega till Mwajuma från tiden då de arbetade med olika biståndsprojekt.

Ngitoria är maasai och kommer från en familj som i generationer levit i och runt Arusha. För honom är det viktigt att bevara traditionerna och historien samtidigt som han är en del av det moderna samhället. Med den visionen startade han Naret Tours & Safaris för att visa upp sitt land så som han själv lärt sig älska det – med respekt för naturen, människorna och kulturen – och för att skapa upplevelser för människor som vill förstå och lära känna Tanzania på riktigt.

Vår roll – att bygga broar

Vi har märkt att många resor till Tanzania, även om de är bra, skulle kunna bli ännu bättre om resenären och researrangören hade bättre kunskap om varandras önskemål och förväntningar. Där kommer

vi in i bilden. Vår uppgift är att vara länken mellan den svenska resenären och våra lokala partner, Naret Tours & Safaris.

Vi pratar med varje resenär, lyssnar på drömmar och förväntningar och berättar vad våra partners kan erbjuda. På så sätt får du som resenär en större möjlighet att påverka innehållet i din resa och verkligen skraddarsys den efter dina behov.

Respekt för människor och natur

Safari är drömmen som får många att resa till Tanzania. För att den ska fortsätta vara magisk måste den genomföras med respekt för djur och natur. Därför arbetar Naret Tours & Safaris med lokala guider som följer etiska riktlinjer och ser till att upplevelsen blir spännande för resenären utan att stressa djuren (något som tyvärr ibland ignoreras av andra researrangörer).

Det är också viktigt för oss att pengarna stannar i landet. Våra samarbetspartners är tanzanier – guider, chaufförer, kockar – och vi rekommenderar boenden som ägs och drivs lokalt. På så sätt bidrar varje resa direkt till Tanzanias utveckling och ger lokalsamhället förutsättningar att fortsätta skydda sin natur och kultur.

Mer än safari

Safari är för många höjdpunkten med en resa till Tanzania. Att stå vid Ngorongoro-kraterns kant eller följa gnuerna på Serengetis slätter är oförglömligt. Man kan välja olika nivåer av bekvämlighet – från enklare tältläger till lyxigare lodger.

För min del har de starkaste minnena kommit från de nätter jag tillbringat i tält mitt i Serengeti. Att höra lejonens avlägsna rytanden på natten och känna dofterna från savannen på morgonen var något jag visste skulle vara häftigt – men jag hade ändå underskattat hur mäktigt det skulle kännas.

Men vi vill också visa andra sidor av landet. Ett av mina starkaste minnen är från när vi besökte Datoga-folket och fick ta del av deras traditionella järntillverkning. Vi fick prova att använda blåsbälgen, höra berättelser om smedernas hantverk och se hur smycken skapas med samma metoder som använts i generationer.

En annan värdefull upplevelse var att följa kaffets resa från buske till kopp i området runt Arusha. På vandringen till en liten familjeplantage lärde vi oss om medicinalväxter, plockade bönor, rostade och malde dem tillsammans med våra värdar och avslutade med att dricka kaffet på en terrass med vidsträckt utsikt. Där, tillsammans med ungdomar från trakten, delade vi berättelser om våra liv, våra drömmar och framtidsplaner.

Även mötet med Hadzabe-folket har satt djupa spår. Att följa med dem på jakt, höra om deras vardag och se hur de använder de mäktiga baobabträden – så centrala i deras kultur – var som att få kliva in i en annan värld.

Ikoniska platser – och nya vägar

Arushaområdet med Serengeti, Ngorongoro-kratern och Kilimanjaro är en fantastisk plats att börja på. Men Tanzania har så mycket mer att erbjuda. På sikt vill vi ta resenärer bortom de klassiska rutterna – till Iringa, Mwanza, Bagamoyo och Morogoro – platser med egen karaktär och historia som väntar på att upptäckas av den nyfikne.

Resor som bygger broar

Det som driver oss är värdet av människor som möts med respekt och nyfikenhet, som får nya perspektiv på varandra och på sig själva, och som genom en resa bidrar till att bygga broar mellan människor och kulturer. Att få bidra till fler sådana möten är ett sant nöje.

Om du funderar på en resa till Tanzania och är nyfiken på hur den kan skraddarsys efter just dina önskemål och behov, hör gärna av dig så pratar vi om det. Du kan också läsa mer om Naret Tours & Safaris på: <https://naretsafaris.co.tz/>

Kvinnor ur datoga-folket.

Med JOHA och Barbroskolan genom 25 år: **Mamma Barbros flickor**

Detta är en liten nätt jubileumskrift med mycket innehåll. I 25 år har Barbroskolan utbildat flickor på sekundärnivå. Genom stöd från JOHA-fonden har många begåvade flickor från fattiga hem kunnat gå i skolan. Skolan är en mönsterskola med engagerad personal, en livaktig föräldraförening och där äga inte förekommer.

Så här sade Lisbeth Palme som var JOHA-fondens hedersordförande fram tills hon gick bort 2018: ”Barbroskolan ska ge flickor i Tanzania kunskaper och möjligheter att förstå sitt samhälle, men också världen utanför. Skolan ska bidra till att flickor deltar i samhällets utveckling. Det handlar om kunskap men också om medvetenhet, självkänsla och värderingar. En omsorgsfull och respektfull vägledning av unga människor är av avgörande betydelse för hur deras värderingar formas.”

Stig Holmqvist har ett långt förflutet i Tanzania med många böcker och filmer bakom sig och har fortfarande täta kontakter, bl a bekostar han tre flickors utbildning på Barbroskolan.

Han ger en koncentrerad bakgrund till skolas etablering, och de första provisoriska åren och vidare tills dagsläget. Han ger utblickar i det tanzaniska samhället och sätter in skolan i sitt sammanhang. Han intervjuar flickor i olika klasser och inte minst ger han korta porträtt av en mängd färgstarka och framgångsrika kvinnor. Kvinnor som på olika sätt varit och är inblandade i skolans tillkomst och drift.

En trots sitt lilla format mycket upplysande skrift, skriven på ett lättansatt sätt. Rekommenderas varmt.

Lars Asker

15 år efter publiceringen: **På väg till presidenten**

Stig Holmqvist var med på mötet med vår Tanzania-ambassdör. Han kom med en kasse böcker från förlaget, som hade frågat vad de skulle göra med sina överex. Jag tar dem sa Stig, och lyckliggjorde därmed många av mötesdeltagarna. Sten och Eva läste *På väg till presidenten* med förtjusning!

I inledningen är Stig i Dar es Salaam, han har en bokad tid för intervju med Nyerere. Men något kommer emellan, och han kommer för sent. Men Tanzania gillar han, och vill utforska mer.

Och visst känner vi igen oss, hustrun och jag! Vi kom ned 1972, strax efter Arusha-deklarationen. Vi var ganska positiva, stämmer med Stigs beskrivning av nordiska biståndsarbetsinställning. Tyvärr visade det sig att de mer kritiska anglosaxerna fick rätt. Det visade sig sedan helt klart när Nyerere, med hänvisning till byomflyttningsprogrammet, fördrev barabaigerna från ett stort område. Ett område som avsatts till det stora kandensiska veteprojektet i Arusha-regionen, som vi beskriver i ett tidigare nummer av Habari.

Boken ger också en mer positiv bild av Nyereres parhäst i kampen för självständighet, Oscar Kambona. Officiellt har han utmålats som förrädare, men hans enda brott verkar ha varit att han inte trodde på Ujamaa-politiken. En annan förtalad man som återupprättas är John Okello, som mer eller mindre på egen hand jagade bort sultanen från Zanzibar. Karume, ledaren

för partiet Afro-Shirazi, som kom att förenas med Nyereres TANU, hade tagit sin tillflykt till fastlandet och återvände först när revolutionen var ett faktum - han var ingalunda den hjälte som officiellt hävdats. Karume kom att leda en diktatur med en säkerhetspolis uppbyggd enligt Stasi-modell.

Så Nyereres helgongloria hamnar på sned. Dock måste man ge honom äran av att ha störtat Amin, som Stig också träffar. Och till sist insåg Nyerere att Ujamaa inte fungerade, och öppnade landet för handel och samarbete med väst igen. Och det var Nyerere som insisterade på att införa ett flerpartisystem 1992, då han insett att regeringspartiet CCM höll på att spåra ur alldeles.

Tyvärr håller CCM sedan 2015 på att återinföra enpartistaten i praktiken. Så trots att boken kom ut för 15 år sedan, med en skildring som startar för med än 60 år sedan, har den fortfarande bäring på det som händer idag. När jag skriver detta har vi just fått nyheterna om protester mot CCM efter fuskvalet, med många hundra dödade av polisen.

Stig kom aldrig fram till presidenten, förrän efter Nyereres död. Men vägen dit via Zanzibar, Zimbabwe och Uganda, var givande för hans läsare.

Stig ringde mig nyligen, han var bekymrad över utvecklingen i Tanzania. När jag talade om att vi just läst *På väg till presidenten* med stor uppskattningen, talade han om att några av hans tanzaniska bekanta hade läst boken och efteråt sagt: ”Mycket av detta hade vi ingen aning om.”

Sten Löfgren

Msafiri Zawose i Stockholm

Föreningen Afrikultur arrangerar varje år en Afrikdag i Bagarmossen Stockholm. Årets dag den 6 september avslutades med musik och dans till Manluckerz & The Zim Traditional Unity som spelade musik från Zimbabwe och DJ Kebab som spelar Afrobeat & Dancehall.

Msafiri Zawose inledde kvällen. Han är en av de allra främsta inom Tanzanias traditionella gogomusik och son den kända musikern Huckle Zawose som bland annat har arbetat med Peter Gabriel.

Bill Adams-Ray avliden

Rekonstruktiva kirurgen Bill Adams-Ray, Lidingö, har avlidit i en ålder av 80 år. Sitt viktigaste arbete utförde han i Östafrika. Han tillbringade många år med att flyga till olika små lokala sjukhus, ofta missions-sjukhus, som flygande doktor för AMREF (African medical and research foundation).

Han gjorde allt för sina patienter i Östafrika. Han gav tydligt uttryck för detta i sin kommande bok: *Tales of a flying bush doctor*. Där försökte han också framhålla vikten av vaccinationer. Hans uppdrag var att rekonstruera vad som annars skulle ha varit livslånga skador orsakade av tropiska sjukdomar, lejon, bufflar, flodhästar eller helt enkelt av ett sorgligt öde som en läppspalt eller lama ben orsakat av polio. Han reparerade också nervfunktioner hos leprasjuka. Hans arbete betraktades av många av hans patienter som rena mirakel. Över 1000 läppspaltoperationer utfördes över åren på 15 olika sjukhus i Östafrika.

Jane Goodall avliden

Dr Jane Goodall, the pioneering British primatologist whose 65-year study of wild chimpanzees in Tanzania transformed the

world's understanding of animal behaviour and inspired a global movement for conservation, died the 1:st of Oct at the age of 91 in Los Angeles. The Jane Goodall Institute stated that Goodall passed away due to natural causes.

Born Valerie Jane Morris-Goodall in London in 1934, Goodall's childhood fascination with animals led her to Africa, where she was hired by archaeologist Louis Leakey and sent to study chimpanzees in Gombe Stream National Park in 1960. There she made the groundbreaking discovery that chimpanzees use tools – a finding that redefined the boundary between humans and animals.

Though she had no university degree, Leakey arranged for her to pursue a doctorate at Cambridge University, where she completed her PhD in ethology in 1965. Her initial three-month field study grew into one of the world's longest-running wildlife research projects, still active today.

In later years she became a tireless advocate for human rights, animal welfare and environmental protection, travelling extensively to deliver her message of hope and responsibility.

Her work won her global recognition. She was made a Dame Commander of the Order of the British Empire in 2004, and honoured with awards including the United States Presidential Medal of Freedom, France's Légion d'honneur and Japan's Kyoto Prize. In 2002, she was named a United Nations Messenger of Peace.

Goodall authored more than two dozen books and appeared in numerous films and documentaries. Her most recent work, *The Book of Hope*, has been translated into more than 20 languages.

She was married twice – first to Dutch photographer Hugo van Lawick, with whom she had a son, Hugo Eric Louis, and later to Tanzanian politician Derek Bryceson, who died in 1980.

Nairobi, Oct 2 2025 Swara

Världsgiraffdagen

På årets längsta dag uppmärksammas återigen Världsgiraffdagen, ett globalt initiativ skapat av Giraffe Conservation Foundation (GCF) för att belysa läget för världens hög-

sta landdjur. Med närmare 117 000 individer kvar i det vilda är giraffen fortfarande klassad som "sårbar", trots att vissa populationer visar tecken på återhämtning.

Enligt GCF:s nya rapport State of Giraffe 2025 har flera underarter ökat i antal. Den nordliga giraffen (Northern giraffe) uppgår nu till omkring 7 000 individer – en ökning med nästan 20 procent sedan den senaste mätningen. Den nätmönstrade giraffen (Reticulated giraffe) har också vuxit till över 20 000 individer. Även den majsiska giraffen, som tidigare drabbats hårt av tjuvjakt och habitatförlust, uppvisar nu stabila nivåer.

Trots framgångarna kvarstår flera hot. Giraffer har förlorat upp till 90 procent av sitt historiska utbredningsområde under de senaste 300 åren. Habitatförlust till följd av jordbruksutvidgning, klimatförändringar och skogsavverkning är fortsatt kritiska problem. Dessutom fortsätter illegal jakt att drabba giraffpopulationer, särskilt i östra och centrala Afrika. Flera underarter är särskilt utsatta.

I samband med Världsgiraffdagen genomförs aktiviteter på djurparker och naturcentrum runtom i världen.

Giraffer har hamnat i skymundan jämfört med elefanter och noshörningar, trots att de minskat kraftigt i antal. Världsgiraffdagen handlar om att ge dem den uppmärksamhet de förtjänar.

Globalbar Magazine 2/6

Ugali-maskinen

De senaste åren har en "revolterade" maskin dykt upp på marknaden i Östafrika: Ugali maker/cooker. Det finns åtminstone tre märken. De ser ut som en riskokare men har en roterande blandarkniv i botten. De kommer med ett mått för majsmjöl och vatten. Håll i och på tjugo minuter är ugalin klar, under tiden kan du laga vad som skall ätas till ugalin. De kostar ca 900 kr eller 200 000 TShs

Zanzibar: Nackdelen med turismen

Zanzibars turism blomstrar – orörda stränder, pulserande kultur och ett växande internationellt intresse. Men bakom paradiset ligger en kamp: överbelastad infrastruktur, kulturella spänningar och ökande avfall. Kan ön balansera tillväxt med hållbarhet?

Läs mer i DW, Caroline Imlau 14/7

Raila Odinga har avlidit

Den kenyanske oppositionsledaren Raila Odinga som avled den 15 oktober 2025 var både idealist och pragmatiker. Han kämpade hårt för demokrati, men lät aldrig bitterhet grumla visionerna. Tanzanias opposition har mycket att lära, skriver Ansbert Ngurumo, redaktör för den tanzaniska tidningen *Sauti Kubwa* och som själv lever i exil i Sverige.

När Kenya var fast i president Daniel arap Moisis diktatur behövde landet Raila Odinga som med risk för sitt eget liv motsatte sig diktaturen. Och när Kenya African National Union (KANU) hade sitt starkaste grepp om makten var det Railas oväntade handslag med Moi som hjälpte till att bryta den dominansen. Hans mod, vision och känsla för politisk timing räddade Kenya från ett enpartistyre.

Raila spelade en avgörande roll i återgången till flerpartidemokrati i Kenya. Men det var hans politiska pragmatism efter handslaget med Moi som åstadkom en avgörande sak: KANU:s fall.

Efter att ha gått med i det styrande KANU-partiet och sedan hoppat av tillsammans med flera andra ledde Raila en koalitionsrörelse som i det allmänna valet 2002 besegrade KANU. Hans kraftfulla uttalande – ”Kibaki Tosha” (Kibaki räcker) – enade oppositionen och gav Mwai Kibaki en övertygande seger som Kenyas första president under den nya flerparti-eran.

När Kenya senare behövde en ny konstitution var det Raila som stod i främsta ledet och mobiliserade medborgarna genom år av kamp tills 2010 års konstitution föddes.

Lärdomar för Tanzanias opposition

- Uthållighet lönar sig

Raila uthärdade fängelse, exil, svek och flera valnederlag, men gav aldrig upp. Tanzanias oppositionsledare måste hämta styrka från detta. Kampen för demokrati är en livslång kamp, eftersom det, precis som med frihet, aldrig finns någon tidpunkt då vi kan säga att det räcker.

- Enighet är styrka

”Kibaki Tosha”-ögonblicket visade att enighet, inte ego, vinner strider. Tanzanias opposition måste lära sig att sluta leden, bilda koalitioner och sätta landet före sig

själva. En splittrad opposition förlänger bara auktoritarismen.

- Dialog är varken nederlag eller svek

Railas handslag var inte svek, utan verktyg för fred och reformer. Tanzanias opposition måste lära sig när man ska förhandla och när man ska göra motstånd – utan att kompromissa med sina grundläggande principer. Han gav dem åtminstone denna läxa ansikte mot ansikte.

- Rörelser överlever partier

Raila byggde upp en demokratisk rörelse, inte bara ett parti. Tanzanias opposition bör koppla politiska reformer till medborgarnas vardagliga kamp, så att demokratin blir relevant för människors liv. Och oppositionspartierna bör lära sig konsten att samarbeta.

- Moralisk auktoritet är viktig

Railas liv gav honom en oöverträffad trovärdighet. Hans uppoffringar gav honom förtroende. Tanzanias ledare, även de som innehar politiska ämbeten, måste bygga upp och återuppbygga den moraliska kopplingen till medborgarna genom integritet och tjänstgöring, inte bara genom retorik.

Hela artikeln i *Global Bar*, 18/10

Oroliigheter i samband med valet

Tanzanias allmänna val utlöste omfattande protester i viktiga städer, inklusive Dar es Salaam och Arusha, då medborgare demonstrerade för första gången på 65 år. Avsaknaden av trovärdiga oppositionskandidater och gripandet av den framstående oppositionsledaren Tundu Lissu utlöste aktionen då tusentals demonstranter gick ut på gatorna i strid med ett landsomfattande utgångsförbud mellan 18.00 och 06.00 som myndigheterna infört.

Barrikader restes, vallokaler vandaliserades och brändes ner, och sammandrabbningar med polisen markerade en historisk uppvisning av olikänkande under vad som anses vara en hårt kontrollerad valprocess dominerad av den sittande presidenten Samia Suluhu Hassan och hennes regerande parti Chama Cha Mapinduzi (CCM).

Polisen ska ha använt tårgas mot demonstranter som svarade med att kasta stenar och skandera slagord som krävde demokratiska rättigheter. Trots säkerhetsåtgärningarna fortsatte demonstrationerna över natten i flera stadscentra. För att ytterligare begränsa informationsflödet beordrade myndigheterna en landsomfattande inter-

netavstängning, vilket störde den digitala uppkopplingen för miljontals tanzanier och hindrade realtidsrapportering av händelser på valdagen.

Valet kritiserades allmänt som en bluff, och stora oppositionspartier som Chadema förbjöds att delta efter att de vägrat att stödja regeringens valregler utan reformer. Den största oppositionsledaren, Tundu Lissu, som hållits frihetsberövad sedan april på grund av landsförräderi i samband med hans krav på valreformer, kunde inte ställa upp, vilket lämnade president Suluhu Hassan praktiskt taget obestridd på valsekeln. Gripande av andra oppositionstjänstemän, gripanden på grund av påstådd olikänkande och skärpt förtryck rapporterades inför omröstningen, medan observatörer kritiserade bristen på verklig konkurrens och undertryckandet av politiska friheter.

Den ugandiske aktivisten, ledaren för det politiska partiet National Unity Platform och tidigare parlamentsledamoten Bobi Wine twittrade: ”Vi visar solidaritet med Tanzanias fantastiska folk som trotsar oddsen i protest mot valorättvisa och straffrihet! Vi visar solidaritet med kamrat Tundu Lissu, den främsta oppositionsledaren som har varit fängslad sedan april och vars parti CHADEMA har förbjudits att ställa upp i det skenbara valet! Afrikas unga människor talar – låt alla despoter lyssna.”

Allt eftersom protesterna eskalerade införde den tanzaniska regeringen utgångsförbud från skymning till gryning i Dar es Salaam och satte ut militärfordon över hela staden för att begränsa oroligheterna.

Som svar på oron meddelade regeringens talesperson Gerson Msigwa att offentligt anställda i Dar es Salaam instruerades att arbeta hemifrån, och att endast nödvändiga anställda var tvungna att vara fysiskt närvarande på sina kontor.

President Samia Suluhu Hassan, som tillträdde 2021 efter sin föregångare John Magufulis död, kampanjade för infrastrukturutveckling och ekonomiska framsteg, men anklagas för valmanipulation och auktoritärism. Oroligheterna den 29 oktober innebar en djupgående utmaning för det regerande partiets årtionden långa maktgrepp och avslöjade den djupa frustrationen bland yngre tanzanier.

AllAfrica 30/10

Bokmässan i Göteborg 2025

I år besökte Karin Sohlgren från Ndio förlag bokmässan i Göteborg den 25-28 september, under två dagar – torsdag och fredag – för att spana efter program och böcker som kunde vara intressanta för medlemmarna i Svetan.

De senaste åren har jag som NDIO förlag ställt ut flerspråkiga barnböcker – bl a på swahili – på Mångspråkstorget – och haft kontakter med Globala Torget. Nu är det förra nedlagt och av det Globala Torget finns inte mycket kvar. En monter för Sverige Israel dominerade – annars var det glest mellan utställarna och programmen och mycket färre besökare. Minskade bidrag till organisationer ligger bakom.

Flerspråkiga förlag

Visst finns det flerspråkiga förlag kvar, t ex Aksum från Etiopien/Eritrea och Musa Isses Soma Publishing – men det är betydligt färre.

Jag hittade Vagn Pleije på danska Hjulets förlag som jag följt och samarbetat med under många år. Förlaget har ett särskilt fokus på litteratur från och om Afrika, Asien, Latinamerika och Oceanien. De har gett ut böcker i Danmark sedan 1976, i Sverige sedan 1980. Bilderböckerna är värda att nå ut till alla barn.

Abdulrazak Gurnah

Jag hittade också Henrik och hans fru Lena från Celanders förlag. De gav ut nobelpristagaren Abdulrazak Gurnahs *Paradiset*, *Efterliv*, *Den sista gåvan* och *Vid havet*.

Han fick tips om Gurnah och upptäckte ett författarskap som han tycker utmärker sig genom förmågan att på ett nyanserat sätt skildra människor:

– Gurnah har förmågan att skildra människor med stor inlevelse men utan att måla svartvitt i sin skildring, säger Celanders:

– Hans sätt att väva in klassiska motiv. Till exempel “Paradiset” kan man på ett sätt betrakta som en parafra på Bibelns berättelse om Josef och hans bröder.

I DN skrev Stefan Helgesson: ”Som Nobelpristagare hamnar Gurnah så oerhört rätt. Han hör till de författare som adresserar smärtpunkterna i vår globala samtid: hemlöshet, rasism, migration. Men utan att någonsin ta till förenklingar. I det Europa som reser murar och taggtrådsstängsel visar han oss en väg igenom dem.”

Den första artikeln om Gurnah läste vi i *Karavan 2022* med rubriken *Gurnah lyser upp dolda skeenden i historien* – artikeln av Stephen Larsen finns på nätet.

Genom Gurnahs böcker får vi insikter i Zanzibars historia av kolonialism och en frigörelse med inbyggda konflikter.

Jag passade på att köpa *Efterliv* och ska nu läsa om *Paradiset* tillsammans med *Efterliv* som fortsätter där den slutar.

Våren efter nobelpriset hade jag förmånen att få vara med när Gurnah besökte elever från Tensta och Rinkeby som arbetat med hans böcker – ett fint möte. Han uttalade sin glädje efteråt – eleverna hade verkligen förstått hans budskap.

Gurnahs senaste bok *Theft* kom nyligen ut på svenska, *Stöld*, på Bonniers förlag.

John Kilaka

Under min första resa till Tanzania 2002 upptäckte jag John Kilakas bilder i Village Museum. Han hade kommit dit som ung för att studera tingatinga-konst. År 2001 gav ett schweiziskt förlag ut hans första bilderbok *Färsk fisk*, den gavs ut av Hjulets förlag på svenska 2003. *Färsk fisk* blev

mycket populär i Sverige, liksom *Vilken vän* (2005) och *Förtrollad frukt* (2010). *Snabba Hare* kom 2020 och är den senaste som kommit på svenska.

John Kilaka har varit på besök i Sverige flera gånger sedan 2010 då Bokmässan hade Afrika som tema. Han har medverkat i olika workshops för barn och berättat om tinga-tinga konst, inspirerat barn att skriva och måla själva. Petra Szabo har samarbetat med honom i läs- och bokprojekt både här och i Tanzania och gett ut en bok tillsammans.

Nu är han en av de mest kända bilderboks-konstnärerna i Afrika. Han samlar traditionella tanzaniska folksagor för framtiden. Jag har kontakt med honom via Facebook och frågade vad han gör nu – jo han arbetar med ännu en bilderbok samtidigt som han fortsätter sina olika läsfrämjande projekt.

Yvonne Adhiambo Owour

Förra året var de på bokmässan med Yvonne Adhiambo Owour från Kenya som kom ut med romanen *Stoft* samma år. Boken blev mycket uppmärksam.

I våras gjorde vi ett program med henne på Bokfestivalen i Rinkeby och Världsbiblioteket i Solidaritetsrörelsens Hus. Det blev spännande samtal, bl a om Kenyas våldsamma historia – och om Yvonne's engagemang i en årlig bokmässa i Nairobi – hon har också varit engagerad i Filmfestivalen i Zanzibar – ZIF.

Karin Sohlgren, NDIO

Julklappstips

Tidskriften *Karavan* är en litterär resa mellan kulturer. Prenumeration med eller utan medlemskap från 295: för 4 nr/år

Beställ Gurnahs böcker direkt från Celanders förlag till mässpris 150:- *Den sista gåvan*, *Paradiset*, *Efterliv* finns i lager medan *Vid havet* är slutsåld (men finns att beställa billigt på nätet från Bookoutlet.se). Boken *Stoft* av Yvonne Adhiambo Owour 250:-, också från Celanders.

Mamy Wata av Veronique Tadjo på svenska och swahili för 50:- från Ndio.se.

Snabba hare av John Kilaka från Hjulets förlag för 70kr.

Våren 2022 besökte Gurnah elever från Tensta och Rinkeby som arbetat med hans böcker. Foto: Nyhetsbyrån Järva